

Museotyöntekijän käsikirja

Helka Ketonen (toim.)

Taideteosten luettelointiohje

Kehittäminen ja yhteiskuntasuhteet KEHYS

VALTION TAIDEMUSEO

Kustantaja
Valtion taidemuseo, Helsinki 2010
©Valtion taidemuseo

Toimittaja
Helka Ketonen

Kirjoittajat ja työryhmä
Riitta Autere, Helka Ketonen, Maritta Mellais, Susanna Sääskilahti,
Päivi Ukkonen ja Raija Vuorinen

Ulkoasu ja taitto
Timo Jaakola

Kannen kuva:
Akseli Gallen-Kallela, *Hugo Samzeliuksen exlibris*, 1904, viivasyövytys
Ateneumin taidemuseo
Kuvataiteen keskusarkisto / Pirje Mykkänen

Kirjapaino
Vammalan kirjapaino Oy, Sastamala

Painos
700 kpl

Museotyöntekijän käsikirjasto
ISSN 1458-8153

ISBN 978-951-53-3320-9 (nid.)
ISBN 978-951-53-3321-6 (PDF)

Kirjan PDF-versio on luettavissa osoitteessa www.fng.fi

Helka Ketonen (toim.)

Taideteosten luetteloitiohje

Museotyöntekijän käsikirja 6

Kehittäminen ja yhteiskuntasuhteet KEHYS

VALTION TAIDEMUSEO

Sisällys

Lukijalle	9
1. Johdanto	10
Miksi tarvitaan yhtenäinen luettelointikäytäntö?	10
Teosluettelo on kokoelmahallinnan perustyökalu	10
Teokseen ja taiteilijaan liittyvän aineiston jakaminen ja tarjoaminen asiakkaille	11
Tavoitteena yhtenäiset luettelointikäytännöt koko taidemuseokentälle	12
Tekijänoikeuksista	12
2. Taideteosten luettelointiohjeet	14
Johdanto: taideteoksen perustiedot	14
2.1. Inventaarionumero	15
2.1.1. Aiemmat inventaarionumerot	15
2.1.2. Moniosaisen teoksen inventaarionumero	16
2.2. Pääluokat ja erikoisluokat	17
2.3. Omistaja, haltija ja vastaanottaja	19
2.4. Kokoelma	19
2.5. Taiteilija	19
2.5.1. Taiteilijan nimi	19
2.5.2. Nimien oikeinkirjoitus	21
2.5.3. Muut tekijät ja toimijat	22
2.5.4. Tekijätiedon varmuus eli attribuutio	24
2.6. Teoksen nimi	25
2.7. Ajoitus	26
2.7.1. Ajoituksen merkitseminen	26
2.7.2. Teoksen syntypaikka	27
2.8. Hankintatiedot	28
2.8.1. Hankintatapa	28
2.8.2. Hankinta-aika ja päätös	28
2.8.3. Myyjä, lahjoittaja, tallettaja	29
2.8.4. Hankintahinta, hankintavarat ja vakuutusarvo	29
2.8.5. Hankintaehdot	29
2.8.7. Provenienssi	30

2.9. Tekniikka	31
2.9.1. Grafiikka	33
2.9.2. Valokuva	34
2.9.3. Mediataide	34
2.10. Materiaalit	35
2.10.1. Pohja- ja pohjustusmateriaalit	37
2.11. Mitat	38
2.12. Merkinnät	39
2.12.1. Grafiikka	40
2.12.2. Veistos	40
2.13. Kehys ja jalusta	40
2.14. Tekijänoikeustiedot	41
2.15. Sijaintitiedot	41
2.16. Teoksen kunto	41
2.17. Taideteoskuvat	41
2.18. Ripustusohjeet	41
2.19. Aiheen- ja sisällönkuvailu	42
2.19.1. Asiasanat ja luokitukset	42
2.19.2. Kuvauksen kohde	43
2.19.3. Tyyli ja suunta	44
2.19.4. Teoksen status	44
2.19.5. Suhdeteokset	45
2.19.6. Funktio	45
2.19.7. Kohde ja tapahtuma	46
2.20. Arkisto- ja tutkimusmateriaali	47
2.21. Konservointiasiakirjat	47

3. Taideteos- ja dokumenttikuvien luettelointiohjeet	48
3.1. Valokuvamateriaalin luetteloinnin perusteet	48
3.2. Taideteosta dokumentoitavien kuvien luetteloinnin seitsemän peruskäsitettä	49
3.2.1. Kuva- ja arkistotunnus	49
3.2.2. Valokuvaan liittyvä asiasanoitus	51
3.2.3. Valokuvan materiaali- ja tekniikkatiedot	51
3.2.4. Valokuvaaja	53
3.2.5. Kuvan ottamisen ajankohta	53
3.2.6. Kuvan provenienssitiedot	54
3.2.7. Valokuvan tekijänoikeudet	54
4. Taideteoksen konservointi- ja kuntotietojen dokumentointi	56
4.1. Johdanto	56
4.2. Dokumentoinnista	57
4.2.1. Konservointidokumenttien sisältö	57
4.3. Kohteenkuvaus	58
4.3.1. Inventaarionumero	58
4.3.2. Teosnimi	59
4.3.3. Taitelija ja signeeraukset/merkinnät	59
4.3.4. Mitat	59
4.3.5. Taideteoksen tekniikka ja materiaalit	60
4.4. Kuntoinventointi sekä kunto- ja vauriokartoitus	60
4.5. Kuntoluokat	62
4.6. Mitä konservointi on	64
Sanastoa	65
Lähteet: kirjallisuus ja linkit	77
Kirjoittajat	80

Lukijalle

Valtion taidemuseossa laadittu *Taideteosten luettelointiohje* on nyt valmis käytettäväksi taidemuseoissa. Ohjeen tarkoituksena on yhtenäistää teosluettelointiin liittyvää sanastoa ja käytäntöjä siten, että ne toimivat työkaluina museoissa käytettävistä tiedonhallintajärjestelmistä riippumatta. Erityishuomiota on kiinnitetty termeihin ja luettelointikäytäntöihin, jotka koskevat nykytaidetta, taideteosvalokuvia sekä taidekonservointia, sillä näitä koskevia suomenkielisiä luettelointiohjeita ei ole ollut saatavilla. Sanasto-osuuteen on tiivistetty ohjeessa käytetyt keskeiset termit.

Valtakunnallisen luettelointiohjeen ensimmäinen versio julkaistiin 21.10.2009 pdf-tiedostona Valtion taidemuseon verkkosivuilla, minkä jälkeen Kehys keräsi kommentteja ja palautetta käyttäjiltä. Taideteosten luettelointiohjeen toinen versio julkaistaan joulukuussa 2010 painotuotteenä sekä Valtion taidemuseon verkkosivuilla www.fng.fi

Taideteosten luettelointiohje ei ole minkään yksittäisen kokoelmanhallinta- tai luettelointijärjestelmän käyttöohje. Niistä vastaavat järjestelmien kehittäjät. Tarkoituksena on ollut koota yhteen ne yksittäiset tiedot ja teokseen liittyvät asiakokonaisuudet, jotka taideteoksesta tulisi hyvän museotavan mukaan luetteloida. Taideteosten luettelointiohjeen tavoitteena on yhtenäistää maamme eri museoissa ja taidekokoelmien luetteloinnissa vallalla olevia käytäntöjä.

1. Johdanto

Miksi tarvitaan yhtenäinen luettelointikäytäntö?

Yhtenäinen luettelointikäytäntö, yhteisesti sovitut ja noudatetut toimintatavat ja käsitteet ovat osa museoalan ammatillisia normeja. Niihin viitataan myös Kansainvälisen museoneuvoston ICOM:n (International Council of Museums) laatimissa *Museotyön eettisissä säännöissä*, joiden kohdassa ”2.20 Kokoelmien dokumentointi” todetaan: ”Museokokoelmat on dokumentoitava hyväksytyjen ammatillisten normien mukaisesti. Dokumentaatioon pitää sisältyä esineen täysi identifointi ja kuvaus sekä tiedot esineen alkuperästä, kunnosta, käsittelystä ja nykyisestä olinpaikasta. Tämä tieto on säilytettävä turvallisesti ja sen täytyy olla löydettävissä hakujärjestelmällä, jonka avulla museon henkilökunta ja muut asianmukaisesti valtuutetut henkilöt pääsevät tietoihin käsiksi.”

Kokoelmätietojen hallinnan ja -tallennuksen siirryttyä yhä laajemmassa määrin digitaaliseen muotoon erilaisiin tietokantoihin ja -järjestelmiin, taideteoksesta tallennettavan tiedon rakenteellinen yhdenmukaisuus on muodostumassa entistä tärkeämmäksi. Taideteoksista tallennetun tiedon käytettävyys ja sen löydettävyys paranevat mitä vähemmän tieto hajaantuu erilaisten kirjaamismuotojen, käytettyjen termien erilaisuuden tai paikallisten käytäntöjen seurauksena. Kokoelmätietoja on myös ryhdytty yhä enemmän avaamaan museoiden ulkopuolisille käyttäjille erilaisissa kokoelmaselainpalveluissa internetissä, joten tarve tuottaa käyttökelpoista tietoa aiempaa laajemmalle yleisölle kasvaa entisestään.

Yhteinen tavoite on, että museoiden kokoelmateoksia koskeva tieto on käyttökelpoista ja löydettävissä. Kokoelmaselainten ja -tietokantojen sisältämän tiedon laadun ja käytettävyyden mittarina on tiedon löytäminen: miten yksittäisen taideteoksen tai sen ominaisuuden tiedot ovat hakijan saavutettavissa käyttämällä avuksi erilaisia sanastoja, luokitus-tapoja ja hakumahdollisuuksia. Pääosassa ovat termit, luetteloinnissa teoksen kuvailuun valitut käsitteet, ja niiden yhdenmukaisuus.

Teosluettelo on kokoelmahallinnan perustyökalu

Luettelointi aloitetaan tutustumalla teokseen ja siihen liittyvään oheismateriaaliin: mahdollisesti saatavilla oleviin näyttely- ja teoskohtaisiin valmiisiin teksteihin (galleriasta tai muusta näyttelypaikasta saadut tekstit sekä muut painetut ja painamattomat lähteet jotka ovat saatavilla tai luetteloijan tiedossa), mahdollinen aikaisempi valokuva tai video-

kuva teoksesta, äänite joka liittyy teokseen, ripustusohjeet ja -piirroksset, taiteilijan luonnehdinta teoksesta ja näyttelystä ja museon hankintapäätös. Kaikki nämä teosta koskevat materiaalit kirjataan ylös luettelointitietoihin.

Museot tutkivat ja dokumentoivat kokoelmiaan kirjallisesti, valokuvien (taideteoskuvat, tunnistekuvat, konservointikuvat), piirtämällä, sekä tarvittaessa myös videokuvaamalla ja äänittämällä, jolloin arvokas tietokokonaisuus itse teoksista laajenee. Tutkimuksen ja dokumentoinnin kohteena on myös tieto kokoelmien karttumisesta, lahjoittajista, teoksiin kohdistuvasta tutkimuksesta (konservointitutkimus, taidehistoriallinen tutkimus, jne.), näyttelyistä sekä muunlaisista esilläolokontakteista. Usein mitä vanhemmasta teoksesta on kyse, sitä rikkaampi kokoelmahistoriallinen kertomus siihen kytkeytyy.

Taideteosten tarkempi luokittelu kuuluu kokeneen museoamanuenssin tai intendentin tehtäviin: teokset ryhmitellään eri pääluokkiin ja niiden alla oleviin erikoisluokkiin materiaalista ja valmistustavasta riippuen, ne ajoitetaan sekä kuvaillaan mm. tekniikan, materiaalin, mittojen, aiheen ja tarvittaessa myös funktion perusteella. Taideteos myös asiansanoitetaan eli sille valitaan sanastoista sitä parhaiten kuvaavat asiansanat. Luetteloinnissa syntyviä tietoja tarkistetaan ja päivitetään myöhemmin tehtävien inventointien yhteydessä.

Museoissa tehtävään perustutkimukseen sisältyvät myös selvitykset taideteoksen näyttelyhistoriasta ja teosta koskevasta kirjallisuudesta sekä taiteilijakohtaisten matrikkelitietojen ylläpitäminen. Taideteokseen liittyvää kirjallisuutta ja arkistomateriaalia (kirjeenvaihto, näyttelykutsut, luonnokset, mikäli niitä ei oteta osaksi taidekokoelmaa, ym. teokseen liittyvä aineisto) hoidetaan ja säilytetään museon kirjastossa ja arkistossa. Arkistomateriaaliin mahdollisesti sisältyvät kuitit, sopimukset ja muut teoksen hankintaan liittyvät asiakirjat ovat myöhemmin arvokasta materiaalia tutkijoille.

Teokseen ja taiteilijaan liittyvän aineiston jakaminen ja tarjoaminen asiakkaille

Museoissa tehtävä tutkimus ja dokumentointi hyödyttävät museoissa tehtävän työn ohella monia museoiden ulkopuolisia tahoja kuten oppilaitoksia, tutkijoita ja tiedotusvälineitä. Korkeatasoinen kuvamateriaali, päivitetty tutkimusaineisto ja monipuolinen arkistoaineisto mahdollistavat taideteoksen aktiivisen näkyvyyden ja olemassaolon. On selvää, että taideteokset ja kokoelmat, joista on olemassa kattava dokumenttiaineisto ja ajantasainen luettelointijärjestelmä päätyvät useammin näyttelyihin, julkaisuihin sekä osaksi tutkimuksia kuin ne teokset, jotka eivät puutteellisten luettelointitietojensa takia tule etsijäänsä vastaan. Museoilla on vastuu paitsi teoksen luetteloinnista myös luetteloidun tiedon

oikeellisuudesta. Lähteet, joita käytetään luetteloinnin ja kokoelmatutkimuksen perustana tulee selvittää huolella ja merkitä välittömästi luettelointitietoihin. Tiedon käytettävyyden, tutkimuksen ja objektiivisen dokumentoinnin kannalta on keskeistä koota taideteosta koskeva tietosisältö mahdollisuuksien mukaan vain yhteen paikkaan.

Teosten omistamiseen tai säilyttämiseen saattaa liittyä yksityiskoh-
tia, jotka rajataan vain oman museon käyttöön; esimerkiksi tilanteessa
jossa taideteoksen lahjoittaja ei halua nimeään esille teoksen yhteyteen.
Myös hankintahinnat ja vakuutusarvot ovat tietoja, joita omistajatahot
eivät yleensä halua julkisuuteen.

Luettelointia tehtäessä tai sen periaatteita paikallisesti sovittaessa
kannattaa tarkasti miettiä, mitkä tiedot ovat vain museohenkilökunnan
tai kokoelman haltijaorganisaation edustajien käytössä ja millaisia tie-
toja annetaan julkisuuteen. Tiedon julkisuutta koskevia rajoituksia teh-
täessä on syytä muistaa, että museokäytäntöjen lisäksi valtion ja kun-
nan viranomaiset ovat sidottuja viranomaisten toiminnan julkisuudesta
annettuun lakiin (62/1999).

Tavoitteena yhtenäiset luettelointikäytännöt koko taidemuseokentälle

Taideteoksen luetteloinnissa on syytä pyrkiä mahdollisimman suureen
tarkkuuteen sekä tietojen yksiselitteisyyteen ja täsmällisyyteen. Tietojen
yhteismitallisuuden takia luettelointityössä tulee käyttää yhteisesti hy-
väksytyjä sanalistoja ja luettelointikäytäntöjä. Epävarmoissa tilanteis-
sa, esimerkiksi materiaalin ja tekniikan osalta, arvauksia tai epävarmo-
ja tietoja ei tule kirjata luettelointitietoihin. Tietoja voidaan helposti tar-
kentaa myöhemmin, kun teoksen pääluokka ja mahdolliset erikoisluo-
kat on määriteltä ja materiaalitiedoissa on ilmaistu teoksen valmistuk-
seen käytettyjen aineiden yleisnimike tai nimikkeet: esimerkiksi metal-
li, kivi.

Tekijänoikeuksista

Tekijänoikeus- eli copyright-tietojen merkitseminen on muodostunut
tärkeäksi tiedoksi kuvaan liittyvien tekijänoikeudellisten ja taloudellisten
oikeuksien vuoksi. Siksi tietojen merkitseminen tulee suorittaa huolel-
la. Kuvatietokannassa tulee olla tieto siitä, mitkä oikeudet museol-
la on kuvaan sekä kirjata ylös itse sopimus, josta kuvan käyttöoikeudet
selviävät. Kuvankäyttö sopimukset edellyttävät myös ns. krediittitietojen
ilmaisemista kuvaa julkaistaessa: taiteilija, teos, vuosi, museo/omistaja,
valokuvaajan nimi ja organisaatio. Taiteilijan ja valokuvaajan nimen il-
maisemista vaatii tekijänoikeuslaki ns. isyysoikeuden perusteella.

Tekijänoikeuslain 16–16 e §:n säännökset määrittelevät arkistoille, kirjastoille ja museoille tiettyjä oikeuksia kokoelmiinsa kuuluvien teosten kuvaamiseen. Tekijänoikeusasetuksessa määritellään tarkemmin ne laitokset, joilla on oikeus sellaiseen kuvankäyttöön, jota tekijänoikeuslain mainitut pykälät tarkoittavat. Lähtökohtana on, että kappaleen valmistaminen kokoelmaan kuuluvasta teoksesta on mahdollista kokoelmien hallintaa, järjestämistä ja vastaavia kokoelmien ylläpidon edellyttämiä sisäisiä käyttötarkoituksia varten. Tällaisen aineiston saattaminen yleisön saataviin on mahdollista laitoksen tiloissa yleisölle välittämiseen tarkoitetuilla laitteilla niin, että muun käytön edellyttämä kappaleen valmistaminen digitaalisesti sekä teoksen välittäminen edelleen on estetty. Laki ei siis anna oikeutta välittää kuvaa esimerkiksi internetin välityksellä ilman tekijänoikeuksien haltijoiden lupaa. Teoskuvien siirtäminen museosta toiseen tai museosta ulkopuoliselle tutkijalle on luvan- ja yleensä korvauksenvaraista.

Mediataide käyttää hyväkseen analogisia ja digitaalisia sähköisiä medioita. Perinteisen mediataiteen, kuten video- ja ääniteosten rinnalle, ovat tulleet tietokonepohjaiset verkkoteokset, cd-romit ja interaktiiviset installaatiot. Mediataiteen tekijänoikeudelliset kysymykset ovat usein monimutkaisia, johtuen esimerkiksi oikeudenhaltijoiden suuresta lukumäärästä, joten teoksen vastaanottaminen museon kokoelmaan sekä sen esittäminen tulee valmistella huolellisesti taiteilijan ja myyjän välillä. Peruslähtökohtana tulee olla, että taiteilija vastaa kaikista luvista ja maksuista liittyen teoksen valmistukseen (kuten musiikin tallentamisesta ja tekijäryhmän immateriaalisista oikeuksista) ja museo huolehtii luvista sekä maksuista koskien teoksen esittämistä ja uusien kopioiden valmistamista (näyttely, internet, painotuote, jne.).

2. Taideteosten luettelointiohjeet

Johdanto: taideteoksen perustiedot

Luetteloitavaa taideteosta koskevat perustiedot on jaettavissa kolmeen ryhmään:

1. Teoksen tiedot, jotka kirjataan ensimmäisenä, mahdollisimman pian teoksen hankinnan jälkeen

Seuraavat tiedot lisätään taideteosluetteloon sitä mukaa, kun ne ovat saatavissa:

2. Kokoelmanhallinnalliset tiedot

3. Tarkempaan tutkimukseen perustuvat tiedot

Yleisperiaatteena on, että teoksen kuvailussa käytetään sanojen perusmuotoja ja yleiskielen ilmaisuja.

1. Teoksen tiedot

1. inventaarionumero
2. pääluokka ja erikoisluokat
3. omistaja, haltija ja vastaanottaja
4. kokoelma
5. taiteilija
6. teoksen nimi
7. ajoitus
8. hankintatiedot
9. tekniikka
10. materiaalit
11. mitat
12. merkinnät
13. tekijänoikeustiedot

2. Kokoelmanhallinnalliset tiedot

14. sijaintitiedot
15. teoksen kunto
16. taideteoskuvat
17. ripustusohjeet

3. Tarkempaan tutkimukseen perustuvat tiedot:

18. aiheen ja sisällön kuvailu
19. arkisto- ja tutkimusmateriaali
20. konservointiasiakirjat

2.1. Inventaarionumero

Inventaarionumero eli taideteoksen pysyvä tunniste on teosta yksilöivä numero tai kirjain- ja numeroyhdistelmä, jonka teoksen haltija eli museo sille antaa ja joka seuraa teosta. Inventaarionumero merkitään teokseen konservaattoreiden ohjeiden mukaan. Merkinnästä ja sen tekemisestä on tarkemmat ohjeet luvussa 4.3.1.

Mikäli teokseen kuuluu useita osia, ne erotetaan toisistaan käyttäen esimerkiksi alanumeroita. Moniosaisen teosten numeroinnista on lisätietoa alaluvussa 2.1.2. Teoksen jokaiseen osaan tulee merkitä sille annettu inventaarionumero.

Teoksen asema museon kokoelmissa tulee näkyä inventaarionumerossa esimerkiksi yhdenmukaisena osamerkintänä: kokoelmaan talletettu teos voi saada inventaarionumeronsa osaksi lisämerkinnän *T*.

Inventaarionumero muodostetaan museon ja kokoelman oman käytännön mukaisesti.

Esimerkkejä Valtion taidemuseon inventaarionumeroista:

*A-1993-125 = A (Ateneum) + hankintavuosi + juokseva numero (al-
kaa vuoden alussa numerosta 1)*

*TN-1998-11 = T (talletus) + N (Nykytaiteen museo) + hankintavuosi
+ juokseva numero*

2.1.1. Aiemmat inventaarionumerot

Teoksen aiempien inventaarionumeroiden merkinnät sekä tieto niistä on tärkeää säilyttää. Tiedoilla on merkitystä etenkin jos teoksen omistajuus muuttuu, vanha inventaarionumero on merkitty teokseen tai vanha inventaarionumero esiintyy teoksen tietojen yhteydessä esimerkiksi painetuissa luetteloissa tai muissa lähdejulkaisuissa.

Esimerkki luettelointitiedoissa olevista inventaariomerkinnöistä:

Sihtolan säätio: 413; Alvar Aalto-museo: A 347

Tarkemmat tiedot inventaarionumeron vaihdoksen ajankohdasta ja perusteluista kirjataan teoksen provenienssitietoihin. Lue lisää luvusta 2.8.7.

2.1.2. Moniosaisen teoksen inventaarionumero

Luetteloitaessa todetaan, onko teos yksi- vai moniosainen ja osien lukumäärä kirjataan teoksen tietoihin. Mikäli teoksessa on useita osia, määritetään onko kyseessä kaksiosainen (diptyyksi), kolmiosainen (triptyyksi), moniosainen teos (esimerkiksi maalaus, joka koostuu kymmenestä osasta) vai edellistä laajempi teostyyppi: moniosainen teos, joka rakennetaan tilaan (installaatio).

Teososien selkeä yksilöinti ja ryhmittely helpottavat teoksen dokumentointia, kuvaamista, konservointia ja esillepanoa. Erityisesti kuvadokumentoinnin ja konservointidokumenttien kannalta on tärkeää, että teososien merkintä on mahdollisimman yksiselitteinen.

Kun teososia on paljon, teoskokonaisuudet ryhmitellään ja merkitään loogisiksi kokonaisuuksiksi inventaarionumeron avulla. Ryhmittelyssä ja merkinnässä on hyvä käyttää konservaattoria apuna (tarkemmin luvussa 4.3.1.)

Esimerkiksi

luonnoskirja: *A II 1517*
ja sen sivu 5 on teososa: *A II 1517/5*

Osien lukumäärän määrittäminen on tärkeä osa inventaarionumeron logiikkaa. Kun teososat voidaan esittää erikseen, käytetään arabialaisia numeroita ilmaisemaan osien lukumäärä. Isoja kirjaimia käytetään silloin kun taideteos on esitettävä aina yhdessä kaikkine osineen. Lisäksi erikoisluokkatietoihin merkitään tieto siitä millaiseen kokonaisuuteen teos kuuluu (esim. sarja, portfolio, albumi, grafiikan salkku).

Installaatioissa, esineteoksissa ja mediataiteessa teoksen osalla tarkoitetaan yhdeksi kokonaisuudeksi hahmotettavaa teoksen osaa, kuten *TV* tai *tuoli*. Jos teos on jaettavissa osiin, mutta esille asetettuna se näyttää yksiosaiselta, teos luetteloidaan yksiosaiseksi. Tällöin osien inventaarionumerosta käy ilmi, että teos muodostaa yhden kokonaisuuden.

Kaksipuolisen maalauksen osien lukumääräksi ilmoitetaan kaksi, jos molemmat puolet ovat taideteoksia. Mikäli toinen puoli on luonnos tai hylätty teos, lukumäärä on yksi.

Esimerkkejä erilaisista merkintätavoista kun kyseessä on moniosainen tai teososista koostuva taideteos:

Inventaarionumerosta selviää, että teoksessa on osia (1–70) ja niitä voidaan asettaa esille itsenäisesti, erilaisina kokoonpanoina.

N-1992-234:1-70

N-1993-38:1 Teoksen osa 1 voidaan esittää erikseen.

N-1993-38:2 Teoksen osa 2 voidaan esittää erikseen.

N-1993-38:3 Teoksen osa 3 voidaan esittää erikseen.

Inventaarionumerosta selviää, että teos on osista koostuva kokonaisuus, jossa on kahdeksan kirjaimilla yksilöityä osaa (A–H): teos tulee esittää aina yhdessä kaikkine osineen.

N-2005-10: A–H

Kaksipuolinen maalaus

A-1991-46 Hällfors-Sipilä, Greta: Johanneksen kirkko

*A-1991-46 / kääntöpuoli Naurava nainen ja mies, rintakuvaluonnos,
öljy*

2.2. Pääluokat ja erikoisluokat

Pääluokka ja erikoisluokat muodostavat perustan taideteoksen luettelomiselle. **Teoksella voi olla vain yksi pääluokka**, jota tarkennetaan tarvittaessa yhden tai useamman erikoisluokan avulla.

Kun teos on liitetty kokoelmiin alkaa sen luettelominen välittömästi määrittelemällä teoksen pääluokka. Erikoisluokka (samalle teokselle voidaan merkitä myös useampia erikoisluokkia) voidaan lisätä myöhemminkin, sillä niiden määrittely saattaa vaatia tarkempaa tutkimusta.

Tekemisen tapa määrittää pääluokan. Pääluokkia ovat:

maalaus	installaatio
piirustus	mediataide
grafiikka	ympäristötaide
veistos	biotaide
valokuva	taideteollisuusesine
esine-teos	taiteilijan työvälineet

Nykytaiteen kohdalla perinteisten luokkien, kuten maalaus tai veistos, rajat voivat olla häilyviä. Tällaisissa tapauksissa taiteilijan oma, teokselle antama määrittely on tärkeä. Jos taiteilija haluaa määritellä teoksensa vastoin museon yleistä käytäntöä, teos merkitään ensisijaisesti museon käytännön mukaan ja taiteilijan oma toive kirjataan lisätietoihin. Uusien taiteenalojen syntyessä ja taiteen muuttuessa myös pää- ja erikoisluokat saattavat muuttua. *Installatio* on pääluokka. Mediataiteen

yhteydessä se on erikoisluokka, joka kertoo teoksen erityisluonteesta: kyse on mediataideteoksesta, joka koostuu useasta mahdollisesti erilaisesta mediataiteen alle luettavasta elementistä. Termiä *videoinstallaatio* käytetään kun teos rakentuu useasta samanlaisesta komponentista, esim. tilan eri seinille projisoiduista videoista. Tämä voidaan mainita joko tekniikan yhteydessä tai lisätiedoissa.

Pääloukat ja erikoisluokat

maalauk

ikoni
kollaasi
lasimaalaus
miniatyyri
monumentaalimaalaus
mosaiikki

piirustus

laveeraus
siluettileikkaus

grafiikka

taidegrafiikka
käyttögrafiikka
fotomekaaniset menetelmät

veistos

kineettinen veistos
mitali
monumentaaliveistos
reliefi

valokuva

mustavalkoinen valokuva
värivalokuva
fotomekaaninen kuva
digitaalituloste

esine-teos

esine
kooste
taiteilijakirja

installaatio

mediataide

videonauhateos
ääniteos
elokuva
installaatio
interaktiivinen teos
multimediateos
 mobiilielokuva
ohjelmistotaide
verkkoteos
virtuaalitodellisuus
multivisio

biotaide

ei erikoisluokkia

ympäristötaide

maataide
paikkasidonnainen taide
tilataide

taideteollisuusesine

– sarjatuotantoon kuuluva
kohde, esimerkiksi:

astia
huonekalu
kello
koriste-esine
koru
tekstiili
valaisin

taiteilijan työvälineet

merkitään pääluokaksi, jos ne
on inventoitu taidekokoelmaan

2.3. Omistaja, haltija ja vastaanottaja

Omistaja on teoksen juridinen omistaja, joka voi olla museo, säätiö, taiteilija itse (talletukset), ym.

Haltija on se taho, jonka hallussa teos fyysisesti on. Haltijana voi olla sama taho kuin omistajana. Luettelointitiedoksi kirjataan henkilön, museon, säätiön, tms. nimi perusmuodossaan.

Vastaanottaja on museo, joka liittää kyseisen teoksen kokoelmaansa. Museon nimi kirjataan hankintahetkellä käytössä olevalla tavalla. Jos vastaanottajatietoja täytetään jälkikäteen, käytetään hankintahetkellä käytettyä nimeä.

2.4. Kokoelma

Luettelointitietoihin kirjataan kokoelma, johon luetteloitava teos kuuluu ja kokoelmasta käytetään sen virallista nimeä perusmuodossaan.

Kokoelmatietoihin voi myös liittää katsauksen teoksen aiemmasta kokoelma- ja keräilyhistoriasta.

2.5. Taiteilija

Taiteilijasta merkitään vähintään nimi, syntymäaika ja -paikka, kansalaisuus sekä kuolinvuosi ja -paikka.

Taiteilijan elämäkertaa koskevia tietoja löytyy mm. Suomen taiteilijaseuran julkaisemasta Suomen kuvataiteilijat -verkkomatrikelista, jossa esitellään 2300 suomalaista ja Suomessa asuvaa ammattitaiteilijaa.

2.5.1. Taiteilijan nimi

Luettelointitietoihin merkitään teoksen tehneen taiteilijan tai taiteilijaryhmän nimi ja muiden valmistukseen osallistuneiden henkilöiden nimet, rooli, jossa he ovat teoksen valmistukseen osallistuneet sekä koulukunnat. Nämä tiedot ovat osa teoksen attribuointia, josta tarkastellaan lisää luvussa 2.5.4.

Taiteilijan nimi merkitään muodossa *Sukunimi, Etunimi*. Jos taiteilija käyttää itsestään virallisesta nimestä poikkeavaa taiteilijanimeä, kirjataan se nimikohtaan ja taiteilijan virallinen nimi kirjataan lisätiedoksi. Jotta saman taiteilijan teokset löytyisivät samasta paikasta, käytetään taiteilijasta vain yhtä nimeä, esimerkiksi *Gallen-Kallela, Akseli* tai *Danielson-Gambogi, Elin*. Luetteloinnissa on syytä käyttää sitä nimeä, millä

taiteilija jälkikäteen tunnetaan parhaiten. Taiteilijakorttiin merkitään lisätietona kaikki taiteilijan käyttämät nimet, esim. *Callén, Axel* tai *Danielson, Elin*.

Jos teoksen tehneitä taiteilijoita on useita, nimet merkitään ensisijaisesti siinä järjestyksessä kuin tekijät itse ovat ne ilmoittaneet. Aakkosjärjestystä käytetään, mikäli ei ole tiedossa, missä järjestyksessä taiteilijat haluavat nimensä kirjattavan.

Taiteilijaryhmä merkitään taiteilijaksi silloin, kun teoksen on tehnyt ryhmä taiteilijoita, jotka esiintyvät yhteisellä nimellä, esimerkiksi *Jack Helen Brut* tai *Rodtsenko-seura*. Lisätietoihin merkitään taiteilijoiden omat nimet, mikäli ne ovat tiedossa.

Kun taiteilija on tuntematon, mutta tiedetään *koulukunta, ateljee, työhuone* (it. *bottega*) tai *piiri* merkitään tämä nimitiedoksi. Mikäli koulukunta ei ole tiedossa, merkitään nimitiedoksi vain kansallisuus. Tarvittaessa voidaan käyttää useampia käsitteitä.

Kaksi esimerkkiä nimitiedoista:

Berchem, Nicolaes, tapaan
The Blue Noses Group, taiteilijaryhmä

Jos taiteilijaa ei tiedetä, merkitään *Tuntematon*. Lisäksi perään voidaan liittää suluissa tarkentavia lisämääreitä:

Tuntematon
Tuntematon, flaamilainen koulukunta
Tuntematon (Ostade, Adriaen van, mukaan)
Tuntematon (saksalainen, 1600-luku)

Jos tekijä on tuntematon, mutta kyseessä on esimerkiksi jälkivalos antiikin veistoksesta tai se on ylipäätään tehty antiikin mukaan, taiteilija merkitään tuntemattomaksi.

Taidekäsitteiden ja taideteollisuusesineiden (huonekalut, kiinalainen posliini, jne.) kohdalla taiteilijaa ei merkitä, mikäli esineen tekijä tai suunnittelija ei ole tiedossa.

2.5.2. Nimien oikeinkirjoitus

Sukunimien etuliitteistä seuraavat sijoitetaan etunimen perään: *af, de, del, van, van der, von*:

Enehielm, Cris af
Boissieu, Jean Jacques de
Cairo, Francesco del
Wright, Ferdinand von

Sen sijaan etuliite *Le* mainitaan ennen sukunimeä:

Le Corbusier
Le Moine, Erik Wilhelm

Etenkin vanhemman italialaisen taiteen kohdalla etunimeen on toisinaan yhdistetty *da*-liitteellä taiteilijan kotiseutu. Tällöin mainitaan ensin taiteilijan nimi ja sen jälkeen kotiseutu:

Leonardo da Vinci
Desiderio da Settignano

Saman taiteilijaperheen samannimiset taiteilijat (usein kyseessä on isä ja poika) erotetaan toisistaan perinteisesti liittämällä nimen perään määre *vanh.* ja *nuor.*

Bertucci, Giovanni Battista vanh.
Cranach, Lucas nuor.

Mikäli taiteilijasta tiedetään vain monogrammi, tämä ilmoitetaan ja lisätään sulkuihin termi *monogrammi*:

D (monogrammi)

2.5.3. Muut tekijät ja toimijat

Muista tekijöistä merkitään tarvittaessa taiteilijaan rinnastettava tekijä, joka voi olla teoksen taiteelliseen sisältöön vaikuttanut tekijä, teoksen valmistaja tai toteuttaja, teoksen tuottaja tai kustantaja tai teoksen kuva-aiheen tekijä eli *inventor*. *Inventor*-termiä käytetään pääasiallisesti vanhan grafiikan (ns. jäljennösgrafiikka) luetteloinnissa.

Esimerkkejä taiteilijaan rinnastettavista toimijoista:

valaja
kaivertaja
valosuunnittelija
äänisuunnittelija
viimeistelijä

Inventor-termin lisäksi grafiikassa on tapana ilmoittaa valmistukseen liittyviä termejä ja niiden lyhenteitä, kuten:

1. *a.f. ; aq. ; aquaf. ; aquaforti ; aquaforti fecit* = syövyttänyt

Tarkoittaa henkilöä, joka on syövyttänyt laatan. Termillä halutaan korostaa, että kyseessä on nimenomaan syövytys eikä esimerkiksi kaiverus. Jos laatan syövyttäjä on itse luonut kuva-aiheen, kyseessä on ns. originaaligrafiikka. Mikäli syövytys on taas toteutettu jonkun muun tekemän kuvan, esimerkiksi maalauksen pohjalta, kyseessä on jäljennösgrafiikka. Kuva-aiheen tekijä ilmoitetaan tällöin yleensä erikseen (ks. edellä kohta *inventor*)

2. *cael. ; caelavit* = kaivertanut

Käytetään lähinnä 1600-luvun kuparikaiverruksissa, kun halutaan korostaa, että kyseessä on nimenomaan kaiverus.

3. *f. ; fe. ; fec. ; fect. ; fecit ; fac. ; faciebat* = tehnyt

Tarkoittaa laatan tehnyttä graafikkoa tai ammattikaivertajaa. Merkintä on yleisesti käytössä sekä metalligrafiikassa että litografioissa, vaikka termin tarkka sisältö vaihtelee. Ellei kuva-aiheen tekijää ilmoiteta erikseen (ks. kohta *inventor*), tekijä on pääsääntöisesti taiteilija, joka on itse tehnyt myös grafiikan levyn.

Merkintää käytetään joskus myös erityismerkityksessä, esimerkiksi *aquatinta fecit*, joka tarkoittaa, että kyseessä on akvatinta-pinnan syövyttäjä, kun taas viivasyövytyksosuuuden on toteuttanut toinen ammattilainen.

4. *inc. ; incidebat ; incidit* = kaivertanut

Kyseessä on tällöin nimenomaan kaiverrus eikä esim. syövytys.

5. *s. ; sc. ; sculp. ; sculpsit ; sculpebat* = leikannut, kaivertanut

Termi on yleinen ja sitä käytetään myös maalausten ja veistosten merkintänä vaikka sen merkitys ja käyttö on ollut hyvin epätäsmällistä ja vaihtelevaa. Periaatteessa termi tarkoittaa laatan kaivertajaa. Alun perin termi esiintyi pelkästään kuparikaiverruksissa mutta varsin varhaisessa vaiheessa se yleistyi myös syövytyksissä ja kohopainografiikassa. Mikäli kuva-aiheen tekijää ei erikseen ilmoiteta (ks. kohta *inventor*), se tarkoittaa pääsääntöisesti, että taiteilija on itse tehnyt myös grafiikan levyn.

6. *imp. ; impressit* = vedostanut, painanut

Termi tarkoittaa lähinnä vanhassa metalligrafiikassa kuvan vedostamisesta huolehtinutta painajaa tai painoateljeen omistajaa tai johtajaa.

Vanhemman grafiikan kohdalla kustantaja on toisinaan ilmoitettu merkinnöillä:

exc. ; exct. ; excudit = julkaissut, kustantanut. Termi tarkoittaa vedoksen, vedossarjan tai edition kustantajaa ja julkaisijaa. Kustantaja omisti usein painolaatat ja hän saattoi myydä ne jollekin toiselle kustantajalle, joka sitten julkaisi uusintapainoksena uuden vedossarjan kyseisestä kuvasta tai kuvista.

Alkuperäisen **kuva-aiheen tekijä** on saatettu ilmoittaa grafiikan lehteen painetuissa teksteissä (yleensä itse kuvan alla) lähinnä kolmella eri tavalla:

in. ; inv. ; invt. ; invenit ; inventor = aiheen luoja

Tarkoittaa taiteilijaa, joka on varsinaisesti luonut kyseisen kuva-aiheen (maalaus, piirustus tms.). Jos kaivertaja on mainittu erikseen, kyseessä on alkuperäisen maalauksen tai piirustuksen pohjalta tehty grafiikan lehti eli ns. jäljennösgrafiikka.

pinx. ; pinxt. ; pinxit = maalannut

Tarkoittaa maalaria, jonka teoksen pohjalta kyseinen grafiikan lehti on tehty.

del. ; delt. ; delin. ; delineavit = piirtänyt

Tarkoittaa joko originaalipiirustuksen tekijää tai apulaista, joka on tehnyt alkuperäisestä maalauksesta jäljennöspiirustuksen, minkä pohjalta grafiikan työ on toteutettu.

2.5.4. Tekijätiedon varmuus eli attribuutio

Tarvittaessa merkitään tieto teoksen tekijätiedon eli attribuoinnin varmuuden asteesta. Jos tutkimuksen perusteella on tarpeen muuttaa attribuutiota, siirretään vanha tieto attribuutiohistoriaan. Attribuution varmuus ilmaistaan kuvailevilla sanoilla, kuten:

melko varma
epävarma
todennäköisesti väärennös
väärennös

Mikäli ei ole varmaa kumpi esimerkiksi kahdesta taiteilijasta teoksen on tehnyt, mainitaan molemmat, kuten:

Taiteilija: Martin, Elias / Ehrensvärd, Augustin
Varmuus: jompikumpi: attribuointi vaatii lisätutkimusta

Kolme esimerkkiä teoksen attribuutiohistoriasta:

attribuointi: tuntematon (H.F. Antell ostanut tuntemattoman teoksen)

attribuointi: Martin, Elias (lähde: Aune Lindström, Kaksi Elias Martinin maalausta Antellin kokoelmassa. Ateneumin taidemuseon museojulkaisu 8. vuosikerta, 1-2/1963, sivut 10-12)

attribuointi: Ehrensvärd, Augustin (lähde: Hans Eklund, Augustin Ehrensvärd. Nationalmusei årsbok 43, Stockholm 1997, sivut 55-81)

Mikäli kysymyksessä on attribuointi, joka perustuu museossa tehtyyn, mutta ei julkaistuun tutkimukseen, tieto merkitään muodossa: *attribuointi, virka-asema, nimi ja aika*. Attribuointi voi siten perustua myös museossa tehtyyn päätökseen tai suulliseen tiedonantoon.

2.6. Teoksen nimi

Teosnimenä käytetään mahdollisimman alkuperäistä, taiteilijan teokselle antamaa mahdollisimman alkuperäistä nimeä. Taiteilija voi myös antaa teokselle nimen *Nimetön*.

Mikäli teoksella ei ole nimeä, suositellaan että teokselle annetaan nimeksi *nimeämätön* (huom. pienellä alkukirjaimella). Mikäli kyseessä on muu kuin taiteilijan antama nimi lisätietoihin on aina syytä merkitä teosnimen alkuperä: nimen lähtökohdat, nimen antaja sekä päivämäärä. Nimen mahdolliset eri versiot ja niiden lähteet sekä muutosajankohdat kirjataan lisätietoihin.

Mikäli ulkomaisen teoksen nimestä on olemassa vakiintunut suomenos, käytetään sitä. Teosnimien erikieliset käännökset merkitään erikseen. Myös käännökseen lähde merkitään (esimerkiksi *näyttelytieto*).

Esimerkki teoksesta, jolla on ollut käytössä useita nimiä:

Käytössä oleva nimitieto:

Talvimaisema Kinahmista, teosnimi

Lisätietoihin:

Kinahmista, teosnimi: Aune Lindström 1957

Vinterlandskap, teosnimi inventaariokirjassa

Tammikuun aurinko, muu teosnimi

Jos teoksella on kaksi rinnakkaista nimeä, voidaan mainita molemmat, toinen suluissa tai kauttaviivalla erotettuna. Kun rinnakkaisnimien tieto viedään sähköiseen tallennusmuotoon, on suositeltavaa sijoittaa nimet omiin kenttiinsä, jotta hakuoptiot saataisiin toimimaan parhaalla mahdollisella tavalla eri järjestelmissä.

Nimet merkitään eri kenttiin:

Raatajat rahanalaiset

Kaski

tai perinteisemmällä tavalla:

Raatajat rahanalaiset / Kaski

Mikäli teos kuuluu itsenäisistä teoksista koostuvaan sarjaan, kuten *portfolioon*, *albumiin*, *grafikan salkkuun* tms. kokonaisuuteen, tämän kokonaisuuden nimi ilmoitetaan perusmuodossa omana tietonaan.

Mikäli teoksella ei ole yksilöivää nimeä, merkitään teosnimeksi esimerkiksi *Sarjasta X*.

Suomalaisia miehen nimiä, salkun nimi.
Suomalaisia miehen nimiä: Taisto, teosnimi.

Kuvitusten yhteydessä on hyvä yleensä ilmoittaa kirjailijan nimi kirjan nimen yhteydessä:

Kaksi naista lukemassa kynttilän ääressä, teosnimi
Harjoitelma Runebergin Jouluillan kuvitusta varten, lisätieto

Mikäli teoksella ei ole varsinaista nimeä, voidaan teosnimenä käyttää kuvailevaa termiä esim. *luonnos, harjoitelma, kopio X:n mukaan*. Teoksen suhdetiedot tulee ilmaista.

Lemminkäisen äiti Tuonelassa, luonnos Kalevala-aiheiseen piirros-sarjaan.
Soutava nainen, luonnos.
Ristiltäotto, kopio Cornelis de Vosin mukaan.

2.7. Ajoitus

2.7.1. Ajoituksen merkitseminen

Teokselle merkitään valmistumisajankohta, joka käytännössä useimmiten ilmaistaan vuosilukuna. Mikäli teoksen valmistusaika on pidempi aikajakso tai teoksen tarkkaa valmistusvuotta ei tiedetä, kirjataan ajoitukseen vuosilukuhaarukka.

Joskus aikaväli voidaan arvioida vain taiteilijan toiminta-ajaksi. Tällöin kirjataan erikseen, omiin kohtiinsa:

- *valmistusajankohdan alku*: tarkan, tunnetun valmistusajankohdan varhaisin vuosi
- *valmistusajankohdan loppu*: tarkan, tunnetun valmistusajankohdan myöhäisin vuosi
- *oletetun valmistusajankohdan alku*: oletetun valmistusajankohdan varhaisin vuosi
- *oletetun valmistusajankohdan loppu*: oletetun valmistusajankohdan myöhäisin vuosi

Valmistusajankohtaan liittyvät mahdolliset lisätiedot kirjataan erikseen, omaan kohtaansa.

Veistos ajoitetaan sen mukaan, milloin sen alkuperäinen savi- tai kipsimalli on valmistunut. Myös se vuosi, milloin teos on hakattu kiveen tai valettu metalliin merkitään ajoitukseen.

Grafikan jälkivedoksen ajoituksessa merkitään myös levyn sekä vedoksen valmistumisvuosi.

Esimerkkeinä neljä eri teosta ja näiden vuosilukumerkinnät:

2008

1981–1991, (teosta valmistettu aikavälillä 1981–1991)

Lisätieto: *veistoksen savimalli ja pronssivalu on tehty 1981, sitä on sen jälkeen pidetty luonnossa patinoitumassa 10 vuotta.*

1921, 1925

Lisätieto: *teoksen kipsivalos tehty 1921, hakattu graniittiin vuonna 1925.*

1897, vedos 1986

Tarkan ajoituksen puuttuessa arvioidaan aikaväli, jolloin teos on syntynyt ja siitä voidaan käyttää nimitystä ”ajoituksen sanallinen kuvailu”.

Esimerkkejä kun teoksen tarkkaa vuosilukua ei tiedetä:

n. 1890

n. 1896-1911, tämä valos 1919

(oletetun valmistusajankohdan alku ja loppu: 1896 ja 1911)

Lisätieto: *Degas'n kuoleman jälkeen hänen ateljeestaan Boulevard de Clichy'n varrelta löytyi noin sataviisikymmentä enimmäkseen vahasta muovattua veistosta. Degas'n ystävä kuvanveistäjä Albert Bartholomé onnistui kunnostamaan niistä melkein puolet niin, että valaja Adrien Hébrard (1865-1937) pystyi valamaan ne pronssiin cire perdue-menetelmää käyttäen. Vuonna 1919 Hébrard oli valanut 72 aiheetta...*

jälkeen 1970

ennen 1970

1600-luku

1600-luvun loppu

2.7.2. Teoksen syntypaikka

Merkitään teoksen valmistuspaikkakunta ja -maa, sekä mistä nämä tiedot on saatu.

2.8 Hankintatiedot

2.8.1. Hankintatapa

Taideteoksen hankintatapa merkitään luettelotietoihin. Se voi olla esimerkiksi:

osto

lahjoitus

prosenttitaide

liitetty kokoelmiin (esim. silloin kun teos on löytynyt museosta ilman inventaarionumeroa ja provenienssia ei tunneta)

vaihto

talletus

Mikäli termiä *lahjoitus* halutaan tarkentaa (esim. *testamenttilahjoitus*) merkitään tämä tieto lisätietoihin.

Joidenkin teosten kohdalla on tarpeellista tarkentaa hankintatapaan liittyvää tietoa.

Esimerkiksi Ateneumissa, jossa Antellin kokoelmaa ovat kartuttaneet eri ostovaltuuskunnat, kaikki teokset eivät ole tulleet Ateneumin taidemuseon *omistukseen*:

Antellin valtuuskunnan osto

liitetty Antellin kokoelmiin

lahja Antellin kokoelmiin

testamenttilahjoitus Antellin kokoelmiin

2.8.2. Hankinta-aika ja päätös

Tieto teoksen hankinta-ajankohta ja mahdollinen asiakirjaviite hankintalautakunnan pöytäkirjaan tai hankintapäätösasiakirjaan merkitään museon käytännön mukaisesti.

Mikäli ei tiedetä tarkkaa hankinta-ajankohtaa ajoitus voidaan kuvailla sanallisesti. Tällöin on syytä merkitä lähteet, joista ajoitus on päätelty.

Hankintapäätöksen sisältö ja hankintatilanteen tarkempi kuvailu on syytä kirjoittaa mahdollisimman laajasti. Luettelointiin olisi syytä liittää mahdollisimman tarkka tieto siitä mikä on ollut syy teoksen kokoelmiin liittämiseksi tai miten teosta tarjottiin kokoelmiin, ketkä olivat hankintatilanteessa välittäjinä sekä ketkä valitsivat teoksen.

2.8.3. Myyjä, lahjoittaja, tallettaja

Merkitään henkilö, galleria, tms., jolle teoksesta on maksettu. Jos näyttelystä ostettu teos maksetaan suoraan taiteilijalle, myyjäksi merkitään taiteilija.

Lahjoittaja on lahjakirjassa mainittu henkilö, perikunta, yhteisö, tms.

Tallettaja on talletussopimuksessa mainittu henkilö, perikunta, yhteisö, museo tms.

2.8.4. Hankintahinta, hankintavarat ja vakuutusarvo

Hankintahinta on teoksesta maksettu hinta, joka merkitään valuuttayksikön kanssa. Luettelointitietoihin merkitään kaikki samaan hankintaan kuuluneet teokset.

Hankintavara saattaa tulla esimerkiksi erillisrahastosta, josta myönnetään määrärahaa taideostoihin.

Esimerkit neljästä eri hankintavarasta:

Valtion hankintamäärärahalla
Valtion arpajaisvaroin
Nykytaiteen museon ystävien tuella
Hallonbladin varoin

Teoksen **vakuutusarvon** liitteeksi merkitään myös arvioinnin suorittajan nimi. Jos arvio liittyy tiettyyn näyttelyyn tai lainaan, merkitään myös näyttelyn tai lainasopimuksen päivämäärä.

2.8.5. Hankintaehdot

Museotyön kannalta keskeiset tiedot kuten talletusaika ja esitysoikeudet tulee kirjata teosluetteloinnissa näkyviin. Hankintaan liittyvät ehdot kuten lahjoituksia ja talletuksia koskevat ehdot merkitään huolellisesti: onko esimerkiksi kysyttävä lupaa näyttelylainoille tai saako teosta tallettaa eteenpäin.

Hankintaan saattaa liittyä yksityiskohtia, jotka säilytetään vain museon omassa tiedossa, esimerkiksi lahjoittaja ei halua nimeään esille teoksen yhteyteen. Myös hankintahinnat ja vakuutusarvot ovat tietoja, joita omistajatahot eivät usein halua julkisuuteen. Luetteloinnissa kannattaakin tarkentaa, mitkä tiedot ovat vain museohenkilökunnan sisäisesti tarkasteltavia ja mitkä tiedot voidaan avata julkiseen käyttöön.

2.8.7. Proveniensi

Provenienssilla tarkoitetaan teoksen omistushistoriaa ja siihen kuuluvat teoksen aikaisemmat omistajat ja haltijat kronologisessa järjestyksessä varhaisimmasta omistajasta tuoreimpaan. Provenienssitiedon lähde mainitaan tiedon yhteydessä. Lähteitä voivat olla esimerkiksi näyttelyluettelot tai elämäkertateokset. Taidemuseossa jokainen taideteos on yksilö ja tämä teos on lähtökohtaisesti autenttinen ja aito. Konservattoreiden suorittamat materiaalitutkimukset ja taidehistoriallinen provenienssitutkimus ovatkin nykyisin keskeinen osa museoiden kokoelmatyötä ja kokoelmatutkimusta.

Provenienssitietoihin merkitään teoksen alkuperä ja omistajuuden muutokset sekä selvitetään kuinka teos on päätynyt museon kokoelmiin. Taideteoksen tai esineen provenienssitiedot ovat merkittävä osa teoksen tarinankerrostumaa ja ne lisäävät huomattavasti taideteoksen kiinnostavuutta laajemman yleisön keskuudessa. Provenienssitieto on myös kulttuurihistoriaa ja teoksen käytön historiaa.

Esimerkki erään taideteoksen luettelointitiedoista, jossa teoksen provenienssitiedot antavat mielenkiintoisen lisän kyseisen teoksen historiallisesta taustasta:

Hankintatapa: *osto*
Myyjä: *Galerie Beyeler, Basel*
Vastaanottaja: *Ateneumin Taidekokoelmat (Suomen Taideakatemia)*
Hankinta-aika: *9.12.1955 tai 1955-12-09*
Hankintatilanne: *Salme Sarajas-Korte löysi teoksen*

Proveniensi: *Léopold Survage, taiteilijan lahja;*
(Taiteilija joutui pyytämään teoksen takaisin, sillä sopimuksen mukaan hänen tuli toimittaa neljä teosta taidekauppiaalleen ja tukijalleen Léopold Zborowskille kuukausittain. Samaan aikaan maalattu ja lahjoitettu Rouva Survagen muotokuva jäi mallille)

Taidekauppias Léopold Zborowski, Pariisi
Madame Eyraud, Pariisi.
Roger Dutilleulin kokoelma;
Galerie Beyeler, Basel

Esimerkki erään teoksen provenienssitiedoista:

Myyty Pietarissa tri D. Botkinille Moskovaan 1881.
C. D. Botkina (omistajana Pietarin näyttelyssä 1898).
Lähetystösihteeri Sergej Botkin Pietari.

2.9. Tekniikka

Tekniikalla tarkoitetaan teoksen työstötapaa, joka usein ilmenee jo teoksen pääluokasta, esimerkiksi **piirustus, maalaus, veistos, installaatio**. Teos voi olla työstetty yhdellä tai useammalla tekniikalla. Tekniikkatiedon kirjaaminen on välttämätöntä erityisesti grafiikan, media- taiteen ja valokuvien kohdalla.

Tekniikkatietoon liittyvät usein läheisesti teoksessa käytettyjen materiaalien tiedot (ks. tarkemmin luku 2.10.). Käytettyjen materiaalien kirjaaminen luettelointitietoihin antaa usein tarkempaa tietoa käytetystä tekniikasta sekä sen eri menetelmistä, varsinkin teoksissa, joissa taitelija on valinnut materiaalin käsittelyyn epätavallisen tekniikan.

Esimerkki yhden grafiikanlehden tekniikka- ja materiaalitietojen merkinnästä:

pääluokka: grafiikka
tekniikka: viivasyövytys
pohjamateriaali: paperi

Esimerkkejä teoksista, joiden tekniikka- ja materiaalitiedot poikkeavat tavanomaisista:

pääluokka: piirustus
tekniikka: laveeraus
materiaali: tussi

pääluokka: veistos
tekniikka: räjäytetty (metallin työstötapa)
materiaali: pronssi

Teoksen tekniikka- ja materiaalitiedoissa ei ilmoiteta materiaaleja, menetelmiä ja tekniikkaa, joilla toteutetaan teoksen esillepano tai ripustus. Esimerkiksi teippi tai siima, jolla teoksen osat kootaan esillepanoa varten, kirjataan konservointitietoihin tai ripustusohjeisiin.

Muiden teosten, kuten maalausten, kohdalla tehdään materiaalien kuvailu, mikäli tarvittava tieto on saatavilla.

Piirustusten ja **maalausten** kohdalla mainitaan vain erityistekniikat, joita voivat olla mm:

sivellinpiirros
kollaasi
laveeraus
spreijaus

Esimerkkejä teoksista, joiden tekniikka- ja materiaalitiedot ovat tavanomaista tarkempia:

pääluokka: maalaus
tekniikka: laveeraus
materiaali: tussi
pohjamateriaali: paperi

pääluokka: piirustus
tekniikka: sivellinpiirros
materiaali: seepia
pohjamateriaali: paperi

Tärkeimmät tiedot ilmoitetaan joko *erikoisluokassa* (*reliefi, mitali, ikoni, lasimaalaus, mosaiikki, ym.*) tai tekniikan lisätiedoissa, jossa voi vapaasti kuvaila tarkemmin teoksen tekotavan, esimerkiksi *tussilaveeraus*.

Veistosten kohdalla tekniikka mainitaan silloin, kun sitä ei voi päätellä materiaalin perusteella tai se poikkeaa normaalista käytännöstä ja tuo uutta tietoa teoksesta.

Esimerkiksi:

pääluokka: veistos
tekniikka: räjäytetty
materiaali: pronssi

Valokuvateoksesta merkitään pääluokan ja erikoisluokan lisäksi tekniikka teoksen mukana tulleiden tietojen tai asiantuntijan lausunnon mukaisesti, ks luku 2.9.2.

Mediataiteen tekniikkatiedot löytyvät yleensä teoksen hankinta-asiakirjoista. Tiedoissa ilmoitetaan mm. mikä on teoksen masterformaatti, kuvasuhde tai teoksen äänellisyys.

2.9.1. Grafiikka

Grafiikan tekniikkatieto merkitään teoksen mukana tulleiden tietojen tai asiantuntijan lausunnon mukaisesti.

On tavallista, että taidegraafikot työstävät metalligrafikan laattoja useammalla eri tekniikalla. Luetteloitaessa ne erotetaan toisistaan pilkulla:

viivasyövytys, akvatinta

Jos **syväpainografikassa** on kyse monivärisestä teoksesta, tämä mainitaan tekniikoiden perässä suluissa:

viivasyövytys, akvatinta (värillinen)

Koho- ja laakapainomenetelmien kohdalla voidaan moniväristen teosten osalta lisätä tarvittaessa tekniikan eteen *väri* -liite:

väripuupiirros
väripuukaiverrus
värilitografia

Serigrafiat ovat pääsääntöisesti monivärisiä, joten niiden kohdalla ei tarvita etuliitettä *väri*.

Seuraava lista on laadittu oikeinkirjoituksen tueksi silloin kun tietoja siirretään teoksen mukana tulleesta informaatiosta taideteosluetteloon:

kohopainomenetelmät:

linopiirros
puukaiverrus
puupiirros
väripuupiirros

syväpainomenetelmät:

akvatinta
carborundum
kuivaneula
kuparikaiverrus
mezzotinto
pehmeäpohja
viivasyövytys
chine collé
collografia
crayon menetelmä
Hayterin menetelmä
pintasyövytys
pistekaiverrus
polymeerigravyyri
sokeriakvatinta

laakapainomenetelmiä:

litografia
monotypia
offset
polytypia
serigrafia
värilitografia
elektrografia
tietokonevedos
elektrografia
tietokonevedos

prosessimenetelmä

ks. valokuvauksen tekniikat

2.9.2. Valokuva

Valokuvateoksesta merkitään pääluokan ja erikoisluokan lisäksi tekniikka teoksen mukana tulleiden tietojen tai asiantuntijan lausunnon mukaisesti.

erikoisluokka: mustavalkoinen valokuva

tekniikka: *hopeakuva (negatiivi tai positiivi)*
jalopainokuva

erikoisluokka: värivalokuva

tekniikka: *additiivinen värivalokuva*
subtraktiivinen värivalokuva (mm. hopeavärivalko-
aisuedos, kromogeeninen värinegatiivi, kromogeeninen
väridia, kromogeeninen värivedos, väridiffuusiovedos)

erikoisluokka: fotomekaaninen kuva

tekniikka: *kohopainokuva*
syväpainokuva
laakapainokuva

erikoisluokka: digitaalituloste

tekniikka: *elektrostaattinen tuloste (mm. valokopiotuloste)*
mustesuihkutuloste (mm. pigmenttimustesuihkutuloste)
lämpötuloste
valokuvatuloste (mm. tuloste hopeagelatiinipaperille,
tuloste hopea-värivalkaisupaperille, Laser imaged
dye release transfer)

Pigmenttivedos on taiteilijoiden usein digitaalitulosteen sijasta käyttämä termi. Luetteloinnissa suositellaan kuitenkin termin *digitaalituloste* käyttöä.

2.9.3. Mediataide

Mediataiteesta merkitään *pääluokka* ja *erikoisluokka tai erikoisluokat* sekä *tekniikka*. Lisäksi voidaan kirjoittaa lyhyt tekniikkaa koskeva lisäteksti, jota voidaan käyttää esimerkiksi näyttelyn teoslapussa.

Esimerkkinä teoslappuun kirjoitettu teksti:

<i>taiteilija, teos</i>	<i>Eija-Liisa Ahtila: Tänään / Today</i>
<i>pääluokka:</i>	<i>mediataide</i>
<i>erikoisluokka:</i>	<i>elokuva, videonauhateos</i>
<i>tekniikka:</i>	<i>Betacam SP/PAL, 35 mm elokuva</i>
<i>tekniikkateksti:</i>	<i>BetacamSP, kolmikanavainen videoinstallaatio</i>

2.10. Materiaalit

Teoksen materiaalit kirjataan taiteilijalta tai muusta luotettavasta lähteestä saadun tiedon mukaisesti. Tällöin lisätietona mainitaan, että tieto on arvio. Konservattoreiden avustuksella materiaalit tulisi myöhemmin määritellä tarkemmin. Kysymysmerkkiä ei tule käyttää, sen sijaan lisätietoihin kirjataan ”tieto epävarma”.

Esimerkkejä materiaalitiedoista:

metalli, rauta (valurauta)
puu, koivu (visakoivu)
hiekkä (kvartsihiekkä)
lasi, kristalli (värillinen)
eloperäinen materiaali, kasvi (ohra)

Termi *vesiväri* on yleisnimitys vesiliukoisille maalausaineille. Akvarelli-sanasta käytetään sanaa vesiväri. *Guassi* eroaa vesiväristä siten, että siinä on käytetty peittäviä väripintoja ja/tai valkoista väriä korosteina. *Pastelli* -teos määritellään pastellilla tehdyksi piirustukseksi silloin kun sen työstöjälki on selkeästi piirrosmainen ja maalaukseksi silloin kun pastellipigmentti on muulla tavoin levitetty.

Grafiikan kohdalla painoväri on oletusarvona, joten sitä ei tarvitse merkitä.

Metallit (esim. kulta, hopea, tina, sinkki) voivat olla joko varsinaisia materiaaleja tai pintakäsittelymateriaaleja. Joskus olla vaikea havaita milloin on kyse varsinaisesta materiaalista ja milloin pintakäsittelystä. Jos kohteen mukana tulleissa tiedoissa ei tästä ole mainintaa, epävarmaa tietoa ei myöskään merkitä.

Esimerkkejä yleisesti käytetyistä materiaaleista:

Maalausmateriaalit

öljy
akryyli
guassi
pastelli
tempera
vesiväri
lasi

Piirustusmateriaalit

lyijykynä
hiili
liitu
pastelli
muste
tussi
värijauhe
värikynä
kuulakärkikynä
huopakynä
kosmoskynä
tekstiiliväri

Esimerkkejä veistosten, installaatioiden, esineiteosten ym. materiaaleista. Yläkäsitteen kirjaaminen (*lasi, vaha, paperi* ym.) riittää, jos tarkempaa tietoa ei luotettavasti ole saatavilla.

eloperäinen materiaali

eläin (jänis, täytetty)
home
kasvi

kivi

graniitti
kalkkikivi
marmori
alabasteri dioriitti
hiekkakivi

kumi

luonnon kumi
synteettinen kumi

lasi

lasi
ikkunalasi
lankalasi
lasimurska
mosaiikki
opaalilasi
panssarilasi
peililasi
puhallettu lasi
rubiinilasi
kristalli (hiottu, värillinen)

metalli

alumiini
kirjasinmetalli
kupari
pronssi
rauta (takorauta, valurauta)
teräs (haponkestävä, ruostumaton)

mineraalimateriaali

betoni
kipsi
savi
sementti
mosaiikki
terrakotta

hiekkä (kvartsihiekkä, sora)
kaakeli (klinkkeri, mosaiikkikaakeli)
kipsilevy
kivimurska (seveli)
kivitavara
koralli
posliini
stukko
tiili (kalkkiahiekkatiili, poltettu tiili)

muovi

muovi (PVC)
akrylaatti
pleksi
styrox

nahka

nahka (lehmä)
turkis (kettu)

paperi

japaninpaperi
lumpupaperi
paperimassa

puu

koivu (visakoivu)
kuusi
mänty
tammi

kangas

puuvilla
silkki
keinokuitu (polyesteri)

vaha

mehiläisvaha
synteettinen vaha
parafiini

uusiomateriaali: termin yhteydessä materiaalia voi tarkentaa muotoon *uusiomateriaali (muovi, romurauta, kierrätyspaperi)*

2.10.1. Pohja- ja pohjustusmateriaalit

Pohjamateriaali kirjataan vain jos sillä on erityistä merkitystä teoksen ilmaisulle ja/tai taiteilija on ilmoittanut sen erikseen. Tarkemmat materiaalitiedot kirjataan konservointidokumentointiin, josta lisää luvussa 4.3.5.

Mikäli maalaus pohjana on käytetty esimerkiksi postikorttia, pelikorttia tms. käytetään tätä pohjamateriaalia tekniikkatietona eikä esimerkiksi sanaa paperi.

Valokuvien pohjustusmateriaali on yleensä jokin kiinteä pohja esimerkiksi paperi, selluloosatriasettaatti, pelti, mdf-levy, alumiini tai plexi. Valokuvissa käytetään myös ns. face mounting -menetelmiä, kuten esimerkiksi diasec- tai silisec -tekniikkaa tai erilaisia sävytystekniikoita, kuten seleenisävytystä.

Esimerkkejä yleisesti käytetyistä pohjamateriaaleista:

kangas

hamppu, juutti, pellava, puuvilla, silkki

paperi

japaninpaperi, käsintehty paperi, lumppupaperi, painopaperi, akvarellipaperi, imupaperi, Ingres-paperi, kierrätyspaperi, kuultopaperi, liitupaperi, makulatuuripaperi, paperimassa, pariisinpaperi, ruutupaperi, sanomalehtipaperi, talouspaperi, tervapaperi, voimapaperi

kartonki / pahvi

pinkopahvi, aaltopahvi

<i>puu</i>	<i>metalli</i>	<i>betoni</i>
<i>vaneri</i>	<i>alumiini</i>	<i>kipsi</i>
<i>lastulevy</i>	<i>kupari</i>	<i>muurilaasti (fresko, secco)</i>
<i>paneeli</i>	<i>pronssi</i>	<i>savi</i>
<i>levy</i>	<i>rauta</i>	<i>sementti</i>
<i>insuliinilevy</i>	<i>sinkki</i>	<i>terrakotta</i>
<i>kimpilevy</i>	<i>teräs</i>	
<i>kovalevy</i>		<i>luu</i>
<i>kuitulevy</i>	<i>lasi</i>	<i>norsunluu</i>
<i>laminaattilevy</i>		<i>nahka</i>
<i>rimalevy</i>		<i>pergamentti</i>
		<i>papyrus</i>

2.11. Mitat

Teoksen mitat ilmoitetaan aina muodossa **korkeus x leveys**. Mitat ilmoitetaan senttimetreinä 0,5 cm tarkkuudella. Grafiikan teokset sekä hyvin pienet teokset voidaan ilmoittaa millimetrin tarkkuudella. Painon mittayksikkönä on kilo. Piirustuksista mitataan aina lehden koko.

Mikäli grafikassa merkitään vain yksi mitta, se on levyn/laatan koko mitattuna korkeus x leveys. Voidaan myös ilmoittaa kuvan ja lehden (arkin) koko mitattuna korkeus x leveys.

Maalaukset mitataan kiilakehyksen tai maalatun levyn mukaan, korkeus x leveys. Mikäli taiteilijan tekemä kehys on hyvin oleellinen osa maalausta ja se on rakennettu siten, ettei maalausta pääse erikseen mitaamaan, voidaan mitat ilmoittaa kehyksineen. Tällaisia tapauksia ovat esimerkiksi teokset, jotka on sijoitettu laatikkokehyksiin.

Jos teoksen eri ulottuvuuksien mitta vaihtelee, merkitään suurin mitta. Kun on kyseessä pyöreä teos, merkitään mittakenttään *halkaisija*.

Veistoksista pyritään merkitsemään aina korkeus x leveys x syvyys siten, että mitataan veistoksen laajimmat mitat. Syvyysmitta ilmoitetaan teoksista silloin kun se katsotaan tarpeelliseksi. Jos veistoksessa on kiinteä jalusta, mitataan jalusta mukaan.

Jos mitattava teos ei ole selkeästi figuratiivinen veistos tai sen etu- ja takapuoli ei ole helposti määriteltävissä, noudatetaan tässä taiteilijan tulkintaa ja ohjeita. Muussa tapauksessa luetteloija määrittelee itse teoksen suunnan. On muistettava, että veistoksilla ei aina olekaan mitään määriteltyjä katselusuuntia.

Poikkeuksellisen raskaiden teosten osalta voidaan merkitä paino silloin kun tiedolla on merkitystä esimerkiksi ripustuksen tai kuljetuksen kannalta.

Videoteoksissa suureksi merkitään *kesto* minuutteina ja sekunteina muodossa *5 min 22 s*.

Installaatioiden mitat ovat usein suuntaa antavia mutta tärkeitä tietoja ilmaisemaan ripustusten tilavaatimuksia. Mitta merkitään tapauskohtaisesti: teoksen mitta, tilan mitta tai molemmat. Luetteloija ratkaisee, mitä mitataan ja kertoo selkeästi, mitä on mitattu. Voidaan tehdä myös teoksen muotoa ja rakennetta koskevia huomautuksia, jos tietyt ominaisuudet eivät muuten välity.

suure	mittaluku	yksikkö
<i>korkeus</i>	70	<i>cm</i>
<i>leveys</i>	70	<i>cm</i>
<i>syvyys</i>	70	<i>cm</i>
<i>halkaisija</i>	150	<i>cm</i>
<i>paino</i>	277	<i>kg</i>
<i>kesto</i>	68	<i>min</i>

Esimerkkinä installaation mittatietojen merkitseminen:

taiteilija ja teos: Markus Kähr: *Nimetön*
pääloukka: *installaatio*
mitat: *10 mitoiltaan erilaista osaa. Kokonaistilavaatimus noin 4 x 4 m, korkeus 260 cm.*

2.12. Merkinnät

Merkintöihin kuuluvat erityisesti teoksen *signeeraus* mutta muitakin merkintöjä saattaa teoksiin kuulua. Luettelointitiedoissa ilmoitetaan myös merkinnän sijaintitiedot, jotka erotetaan kaksoispisteellä.

Esimerkkinä merkintä, joka sijaitsee teoksen vasemmassa alakulmassa:

va: A.E. (monogrammi)

Tarvittaessa voidaan lisätä sulkeissa tarkempi selitys:

monogrammi
vedosmerkintä
a tergo (kääntöpuolella, takana)
signeeraus tehty lyijykynällä
signeeraus myöhemmin lisätty
signeeraus on kuva

Jos merkintä jakaantuu useammalle riville, eri rivit voidaan erottaa toisistaan kauttaviivalla (/).

Merkinnän sijainti ilmoitetaan mainiten ensin sijainti vaaka-akselilla ja sitten pystyakselilla. Käytössä on useampia rinnakkaisia merkintätapoja:

va, oa
v. a.:, o. a.:
vas.alh.:,oik.alh.:

Merkintöjen sijainti teoksen etu- tai kääntöpuolella voidaan ilmoittaa myös termeillä *recto* (oikea) ja *verso* (kääntöpuoli).

Mikäli teoksessa ei ole signeerausta tai lainkaan merkintöjä, annetaan myös siitä tieto: *Merkinnät: ei merk.* Jos on muita merkintöjä mutta ei signeerausta: *Merkinnät: ei sign.*

Teoksen kuuluva teksti merkitään silloin, kun teksti on oleellinen osa teoksen sisältöä. Teksti kirjataan mahdollisimman alkuperäisessä muodossa.

Teoksen taustamerkinnät ja liimalaput ovat merkittävää lähdemateriaalia. Ne voidaan merkitä otsikolla *muut merkinnät*: merkintöjä koskevat lisätiedot, esimerkiksi vieraskielisten merkintätekstien suomenokset, tieto signeerauksen luotettavuudesta jne. Eri tiedot erotetaan toisistaan välilyönneillä ja puolipisteillä tai rivinvaihdolla. Myös vesileimat ovat teoksen merkintöjä, joten ne kirjataan kohtaan *muut merkinnät*.

2.12.1. Grafiikka

Grafiikan merkintöjen kohdalla käytetään kahdenlaista merkintätapaa. Jos merkintöjä on sekä laatassa että kuvan alla paperissa, näistä ilmoitetaan laatan/levyn merkinnät aina ensin. Laatassa / levyssä olevat merkinnät näkyvät vedostetussa kuvassa.

laatassa/levyssä v.a.: ET (monogrammi)
kuvan alla v.a.: Arno ; o.a.: E.Thesleff

Jos laatassa/levyssä ei ole merkintöjä, kuvan alla oleva teksti ilmoitetaan seuraavasti:

v.a.: 12/50 T.p.la ; k. a.: Aamu ; o.a.: Väinö Rouvinen

2.12.2. Veistos

Veistoksen oikea ja vasen määritellään seuraavasti: asetu veistoksen viereen samaan suuntaan kuin veistos. Veistoksen vasen ja oikea ovat samalla suunnalla kuin omasikin.

Veistoksissa voidaan kuvailla merkinnän sijainti myös seuraavasti: *jalustassa alhaalla, jalustassa päällä, keskellä lyhyellä sivulla, pohjassa, jne.*

Esimerkkinä kaksi veistosta:

oik. edessä jalustan päällä: VÄINÖ / AALTONEN / 1924
oik. pakarassa E. Ai

2.13. Kehys ja jalusta

Teokseen kuuluva kehys tai jalusta luetteloidaan osana teosta. Luettelotiedoissa mainitaan onko jalusta kiinteä, eli osa teosta, jolloin mitta otetaan kokonaisuudesta jalustoineen. Jos jalusta on irrallinen, teos ja jalusta mitataan erikseen. Lisätiedoissa kerrotaan tarkemmin jalustan tai kehyksen alkuperä, tekijä, tms.

2.14. Tekijänoikeustiedot

Taideteoksen osalta kerrotaan teoksen tekijänoikeudenhaltija, kuten Kuvasto ry, perikunta tai taiteilija. Valokuvan osalta taas kerrotaan kennellä on valokuvaajan tekijänoikeudet: valokuvaajalla itsellään tai organisaatiolla, jonka palveluksessa valokuvaaja on toiminut. Tekijänoikeuksista lisää Johdannossa sekä luvussa 3.2.7.

2.15. Sijaintitiedot

Merkittään teoksen sijaintipaikka. Sijaintipaikan muutokset kirjataan teoksen luettelointitietoihin välittömästi. Sijaintitiedot tulee myös päivittää heti kun teosta siirretään museon tiloissa tai museon ulkopuolella.

2.16. Teoksen kunto

Teokselle annetaan sen kuntoa kuvaileva sanallinen ilmaus. Tiedon yhteyteen merkitään myös arviointipäivämäärä ja arvioinnin suorittaja. Kuntoluokkia käsitellään tarkemmin luvussa 4.5.

2.17. Taideteoskuvat

Luettelointitietoihin liitetään yksi tai useampi kuva teoksesta, jonka avulla taideteos voidaan identifoida. Tämä kuva voi olla valokuva, piirros tai videokuva. Taideteos- ja dokumenttikuvien luetteloinnista lisää luvussa 3.

2.18. Ripustusohjeet

Lyhyt ohje teoksen ripustuksesta voidaan kirjoittaa osaksi luettelotietojä. Muuten luettelointitietoihin merkitään viittaukset erillisiin asiakirjoihin, joista käyvät ilmi yksityiskohtaisemmat ripustusohjeet, valokuvat ja muu ripustuksen toteuttamisessa tarvittava materiaali.

2.19. Aiheen- ja sisällönkuvailu

Taideteoksen aiheen- ja sisällönkuvailussa voidaan käyttää erilaisia asiasanastoja, luokitusjärjestelmiä tai vapaata kuvailua. Aiheenkuvailun tarkoituksena on kuvata teosta ja sen ydinpiirteitä niiltä osin mitä muut luetteloinnissa käytetyt keinot eivät teoksesta jo kerro. Useimmiten kyse on teoksen näkyvistä, visuaalisista ominaisuuksista tai siihen liittyvistä kulttuurisista tietosisällöistä.

Aiheen- ja sisällönkuvailun tarkoitus on helpottaa teoksen ja siihen liittyvän tiedon löytymistä erilaisissa tiedonhakutilanteissa, joissa hakukriteereinä käytetään muita kuin teoksen perustietoja tai kokoelmanhallintaan liittyviä tietoja. Kuvailuun mukaan otettavia tietoja voivat olla esimerkiksi esittävän taideteoksen aihe, teoksessa olevat erilaiset visuaaliset elementit, teoksen aiheeseen liittyvät kulttuurisidonnaiset abstraktit ilmiöt ja käsitteet sekä erilaiset kulttuuriset kertomukset ja tarinat, henkilöt ja paikat.

Kuvailu tulee tehdä tiivistäen, valiten mukaan vain olennaisimmat käsitteet ja ilmaukset. Tarkoitus ei ole tuottaa teosta uudelleen ”sanallisenä kopiona”.

2.19.1. Asiasanat ja luokitukset

Asiasanastot ovat kontrolloituja sanojen ja niitä ohjaavien ohjaustermien luetteloita, joiden avulla taideteoksen aiheeseen ja sisältöön liittyvä tieto saadaan yhdenmukaisena erilaisten hakutapojen ulottuville. Asiasanastoa käytettäessä tulee valita laajasti käytössä oleva ja yleisesti tunnettu asiasanasto. Tällaisia ovat mm. *Yleinen suomalainen asiasanasto* (YSA) ja sen Vesa-verkkoversio, sekä *Museoalan asiasanasto MASA*. Eri ammattialojen asiasanastoja voi myös käyttää, jos luetteloitavan kokoelman aihepiiri sellaista vaatii. Alakohtaisia sanastoja ovat esimerkiksi *Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran julkaisema KULA – Kulttuurien tutkimuksen asiasanasto* tai *Valokuvakirjallisuuden asiasanasto*.

Asiasanastojen rinnalla on viime vuosina toimitettu niihin perustuvia ontologioita, esimerkiksi *Yleinen suomalainen ontologia* (YSO), joka perustuu Yleiseen suomalaiseen asiasanastoon. Ontologioita voi myös käyttää asiasanastojen tapaan.

Esimerkki asiasanojen käytöstä luetteloinnin yhteydessä:

Berndtson, Gunnar: Kamarimusiikkia, 1878.

YSA-aihe: *musiikki, interiöörit, laulaminen, ateljeet, miehet, naiset*

Luokitusjärjestelmät ovat systemaattisia käsittehierarkioita, joissa eri aihealueiden käsitteitä ja termejä on koottu hierarkkiseksi kokonaisuudeksi. Ne toimivat asiasanastojen tapaan apuvälineinä taideteokseen liit-

tyvän tiedon kuvailussa. Kuvataiteen luokittelussa yleisimmin käytetty luokitusjärjestelmä on hollantilainen *Iconclass*. Kulttuurihistoriallisen materiaalin luokitusjärjestelmiä on useita, joista yleisimmin Suomessa on käytetty *Outline of Cultural Materials* -järjestelmää. Sekä *Iconclass* että *Outline of Cultural Materials* on suomennettu osittain.

Esimerkkinä kuinka *Iconclass*-luokitusjärjestelmää käytetään:

Berndtson, Gunnar: Kamarimusiikkia, 1878.

IC-aihe: 48(+37) musiikki, säveltaide, 48(+11) työhuoneessa tai ateljeessa, 31D14 aikuinen mies, 31D15 aikuinen nainen

Taideteoksen aiheen- tai sisällönkuvailun voi myös tehdä vapaasti kirjoittamalla teoksen aihe ja sisällönkuvailu tekstin muodossa. Tällöin tulee keskittyä teoksen kannalta keskeisiin ominaisuuksiin ja piirteisiin. Ominaisuuksia tai tietoja, jotka on jo kirjattu muissa luetteloinnin kohdissa, ei tarvitse toistaa aiheenkuvailun kohdalla.

2.19.2. Kuvauksen kohde

Tiedot taideteoksen kuvauksen kohteesta, malleista, maisemista ja taiteilijan suhteesta kuvattuun aiheeseen kirjoitetaan vapaasti kuvaillen. Jos saatavilla on lisätietoja esimerkiksi näyttelyn tuottaman uuden tiedon pohjalta teokseen liittyvistä henkilöistä, paikoista, tapahtumista ym. ne on syytä tallentaa luettelointitietoihin.

Esimerkki 1:

Berndtson, Gunnar: Kamarimusiikkia, 1878.

Kuvauksen kohde: *Hahmon mallina on ollut Antonia Bonjean, joka työskenteli Pariisissa Gunnar Berndtsonin ja Albert Edelfeltin mallina. Tunnettiin nimellä ”La Belle Antonia”. Edelfeltin mallina hän oli teoksessa ”Idylli, Gunnar Berndtson ja Antonia Bonjean Meudonissa” sekä teoksissa ”Kirsikkatyttö” ja ”La Marguerite”. 1879 hän avioitui amerikkalaisen taidemaalarin [Charles Sprague Pearce (1851-1914)] kanssa ja eteni omalla taiteilijanurallaan Pariisin Salonkiin.*

Esimerkki 2:

Juho Rissanen, Sokea, 1899

Kuvauksen kohde: *Mallina Savonkylän naapurikylästä Käärmealahdesta kotoisin ollut 94-vuotias Heta Kauppinen eli Iivolan mummo, johon Rissanen oli tutustunut Mattila-nimisessä talossa. Hän oli Mattilan talon isännän Iivar Savolaisen vaimon äiti, joka oli sokeutunut 50-vuotiaana. Taiteilijan kertoman mukaan Heta-mummo noutaa kippoonsa vettä. (Simpanen 1997)*

Esimerkki 3:

Massimo Campigli, Naisen muotokuva 1931

Kuvauksen kohde: Astrid Grate s. Nordgren (1900-83), joka oli maalausten valmistumisaikaan naimisissa ruotsalaisen kuvanveistäjä Eric Graten (1898-1983) kanssa. Hänen poikansa on Pontus Grate (s. 1922), joka on ollut Tukholman Nationalmuseumin maalaustaiteen intendentti ja sittemmin Nationalmuseumin johtaja. Eric ja Astrid Grate asuivat Pariisissa vuosina 1924-33. He olivat Campiglin hyviä ystäviä. (Pontus Graten kirje Leena Ahtola-Moorhouseselle 9.2.2007. Kopio ns. tiet. mappi)

Esimerkki 4:

Pascal Dagnan-Bouveret, Albert Edelfeltin muotokuva, 1887

Kuvauksen kohde: Pascal Dagnan-Bouveret oli pariisilainen naturalistisen suunnan maalari, joka oli herättänyt ihailua vuoden 1879 Pariisin Salongissa. Hän oli Edelfeltin hyvä ystävä. Heistä tuli naapureita, kun he molemmat vuokrasivat ateljeen uudesta taiteilijatalosta 147 Avenue de Villiers'in varrelta Monceaun kaupunkikorttelista kesällä 1880. Edelfelt puolestaan maalasi Pascal Dagnan-Bouveret'sta muotokuvan 1881.

2.19.3. Tyyli ja suunta

Merkitään harkinnanvaraisesti, milloin kyseessä on tutkimuksellinen tai yleisesti käytetty tieto. Esimerkkinä: *pointillismi* tai *kubismi*.

2.19.4. Teoksen status

Teoksen statuksella ilmaistaan onko kyseessä *luonnos*, *harjoitelma*, *hahmotelma*, *tutkielma* tai *esityö*. Koska näiden välisiä eroja on vaikea määritellä, käytetään yleisesti nimeä *luonnos*. Tarvittaessa voidaan käyttää muitakin termejä, kuten:

<i>auktorisoitu dokumentti</i>	taiteilijan valitsema ja hyväksymä teosta kuvaava dokumentti katoavan taiteen teoksesta, kuten performanssista tai esityksestä ym.
<i>dokumentti</i>	taltiointi esityksestä tai tapahtumasta
<i>duplikaatti</i>	kaksoiskappale
<i>fragmentti</i>	katkelma, palanen
<i>jäljennös</i>	kopio
<i>jälkivalos</i>	originaaliveistoksesta tehdystä muotista otettu valos tai monta valosta – voi olla taiteilijan itsensä tekemä tai taiteilijan kuolemanjälkeen tehty

jälkivedos uusi sarja, uusi numerointi jo kertaalleen vedostetusta laatasta, usein taiteilijan kuoleman jälkeen tehty

<i>kilpailuehdotus</i>	<i>pendantti</i> (yhteenkuuluva teospari)
<i>multippeli</i>	<i>pienoismalli</i>
<i>monistettu taideteos</i>	<i>repliikki</i>
<i>muunnelma</i>	<i>toisinto</i>
<i>originaali</i>	<i>väärennös</i>

2.19.5. Suhdeteokset

Suhdeteos-käsitteellä ilmaistaan taideteoksien välistä suhdetta, esimerkiksi lopullisen teoksen ja luonnoksen tai taideteoksen ja siitä tehdyn kopion välillä. Jos luetteloitava teos on **luonnos** tunnetusta teoksesta, merkitään suhdeteokseksi se teos, jonka luonnoksesta on kysymys (*teosnimi, ajoitus, tekniikan kuvailu, mitat, omistaja ja/tai teoksen sijainti*).

Jos luetteloitava teos on **kopio**, merkitään suhdeteokseksi teos, josta se on kopioitu (*taiteilija, teosnimi, ajoitus, tekniikan kuvailu, mitat, omistaja ja/tai teoksen sijainti*).

Jos status on **pendantti** (yhteenkuuluvan teosparin toinen osa), merkitään sen suhdeteokseksi teoksen pari.

Jos taiteilijan tiedetään tehneen samasta aiheesta tai muuten samaan yhteyteen liittyviä teoksia, ne voidaan mainita myös tässä yhteydessä.

2.19.6. Funktio

Funktio on teoksen käyttötarkoitus. Se voi olla esimerkiksi:

<i>alttaritaulu</i>	<i>lavastus</i>
<i>alttariveistos</i>	<i>monumentaalimaalaus</i>
<i>epitafi / muistotaulu</i>	<i>monumentaaliveistos</i>
<i>exlibris</i>	<i>muistomerkki</i>
<i>ikoni</i>	<i>ovenpäällystaulu</i>
<i>juliste</i>	<i>ompelumalli</i>
<i>julkinen teos</i>	<i>predella / jalustaosa</i>
<i>kutsukortti</i>	<i>postikortti</i>
<i>kuvitus</i> (kirjan-, lehden- tai muun julkaisun kuvitus)	<i>raha</i>
	<i>ruokalista</i>
	<i>votiivitaulu</i>

2.19.7. Kohde ja tapahtuma

Luetteloinnin yhteydessä kirjataan, mihin tapahtumaan tai tilaan teos on suunniteltu tai toteutettu.

Esimerkki 1.

status: kilpailuehdotus
funktio: monumentaalimaalaus
kohde/tapahtuma: kilpailu: Suomen Kansallisteatterin katsomon kattomaalauskilpailu (kilpailuaika 22.3.–20.4. 1932)
Suomen Kansallisteatteri, Helsinki

Esimerkki 2.

Suomen Taideyhdistyksen dukaattipalkinto 1920
(Suomen Kansallisteatterin katsomon kattomaalauskilpailu 1932)
3. palkinto

Esimerkki teoksesta joka on originaali, mutta valmistettu esimerkiksi kirjan kuvitukseen:

status: originaali
funktio: kuvitus
kohde: painetun julkaisun tiedot

Esimerkki teoksesta joka on luonnos tietyn näytelmän lavastukseen:

status: luonnos
funktio: lavastus
kohde: näytelmän tiedot, esitysaika

2.20. Arkisto- ja tutkimusmateriaali

Luettelointitietoihin merkitään maininta teosta koskevasta tutkimusaineistosta, joka voi sisältää mm. kirjeitä, päiväkirjoja, lehtileikkeitä ja dokumenttikuvia.

Jos teos esiintyy kirjallisuudessa merkitään julkaisun bibliografiset viitetiedot luettelointitietoihin.

Esimerkki 1.

Elina Anttila, Albert Edelfelt. Pinx. Maalaustaide Suomessa, Suuria kertomuksia, päätoim. Helena Sederholm, Porvoo 2001, ISBN 951-35-6597-1, sivut 211 (kuva), 212

Esimerkki 2.

Kasimir Leino, Hovimaalaja Aleksander Lauréus ja hänen ympäristönsä. Helsinki 1908, 146, teosl.nro 171 (Kreivittären käynti pappilassa, Om. oikeusneuvos Th. Wijkander, Tukholma)

Teoksen näyttelyhistoria (expografia-tiedot) liitetään myös luettelointitietoihin. Näyttelytietoja päivitetään tarpeen mukaan lisäämällä teoksen tietoihin ne näyttelyt, joissa teos on ollut esillä.

2.21. Konservointiasiakirjat

Teoksen kuntoa, fyysisiä ominaisuuksia ja konservointia koskevasta dokumentointimateriaalista syntyy oma arkisto-kokonaisuus, joka voi käsitellä muistiinpanoja, asiakirjoja, valokuvia ja piirustuksia. Tiedot kirjoitetaan paperilomakkeille, sähköisiksi asiakirjoiksi tai ne talletetaan suoraan kokoelmanhallintajärjestelmään. Konservointidokumentteja käsitellään lisää luvussa 4.2.

3. Taideteos- ja dokumenttikuvien luettelointiohjeet

3.1. Valokuvamateriaalin luetteloinnin perusteet

Tässä luvussa käsitellään taideteoksista sekä taidetapahtumista otettuja valokuvia. Näihin **taideteoskuviin** ja **taidedokumenttikuviin** liittyy erityispiirteitä, jotka tulee ottaa huomioon teoksia kuvatessa, säilyttäessä ja julkaistaessa. Valokuvataideteosten luettelointia käsitellään teosluetteloinnin puolella, luvussa 2. Vanhempaa valokuva-aineistoa luetteloidessa on hyvä myös tuntee valokuvauksen historiaa ja tekniikkaa, joita tässä ohjeessa ei käsitellä

Kuvien luetteloinnissa hyödynnetään usein erilaisia tietojärjestelmiä tai -kantoja, jolloin kuvat tulee luetteloita sovittuja käytäntöjä noudattaen. Luettelointi on aina sidoksissa käytössä olevaan tietojärjestelmään ja sen syöttöliittymään. Käytetyn tietojärjestelmän tulisi rakenteensa ja kuvista tallennettavien metatietojen osalta noudattaa alan kansainvälisiä standardeja, joista tunnetuimpia ovat *Dublin Core* (ISO 15836:2009) ja *CIDOC-CRM* (ISO 21127:2006). Lisäksi valokuvakokoelmien luetteloinnista on julkaistu Dublin Coreen perustuva suositus *Sepiades*.

Taideteoksista otettujen dokumenttikuvien, joita ovat esimerkiksi **taideteoskuvat** ja **ripustuskuvat**, sisällön luetteloinnissa noudatetaan pitkälti teosten luettelointiin liittyviä käytäntöjä (kts. luku 2.) **Ripustuskuvall** tarkoitetaan kuvaa, jossa teos näkyy näyttelyn yhteydessä, osana näyttelyä. Kuvan sisältötiedon lisäksi luetteloitaessa tallennetaan kuvan ottamiseen ja tekniikkaan liittyvät tiedot, joita käsitellään luvussa 3.2. Erityisen tärkeää on, että taideteokseen liittyvät dokumenttikuvanumerot merkitään myös taideteoksen luettelointitietoihin, jotta teos- ja kuvatiedot saadaan kohtaamaan toisensa ja palvelemaan tutkimustyötä.

Taideteoskuvat voidaan jakaa kahteen alaryhmään: tunnistekuviin ja taideteoskuviin. **Tunnistekuva** on useimmiten digitaalinen kuva, joka otetaan niistä teoksista, joista ei ole mahdollista saada hyvälaatuista ammattivalokuvaajan kuvaamaa taideteoskuvaa. Tunnistekuvia ei tulisi käyttää sähköisissä tai painetuissa julkaisuissa tai edes www-sivuilla. **Taideteoskuva** on analogisella tai digitaalisella tekniikalla valmistettu valokuva, jossa kuvauskohteena on museon kokoelmiin kuuluva ja luetteloitu taideteos.

Taideteoskuvat ovat taidemuseoiden keskeisintä kuvamateriaalia, mutta museoissa on useimmiten myös muuta kuva-aineistoa. Oman toiminnan dokumentoinnin yhteydessä otetaan teoksista kuvia ripustusohjeiksi, kuvataan tapahtumia, museoyleisöä, avajaisia, henkilökuntaa jne. Lisäksi voi olla myös lahjoituksina saatuja valokuva-aineistoja taiteilijoista ja heidän elämästään. Yhdessä nämä aineistot muodostavat

museon **valokuvakokoelman**. Isommilla kokoelmilla tulisi olla **arkistonmuodostussuunnitelma**, josta käy ilmi, mitä kuvia ja kokoelmia arkistoon talletetaan ja kuinka ne luokitellaan.

3.2. Taideteosta dokumentoitujen kuvien luetteloinnin seitsemän peruskäsitettä

Taideteoksesta otetun dokumenttikuvan luettelointi voidaan jakaa seitsemän peruskäsitteen alle, jotka kaikki tulisi selvittää ja kirjata kunkin kuvan yhteyteen. Dokumenttikuvan luettelointi noudattaa samoja periaatteita kuin itse taideteoksen luettelointi:

A Taideteoksen tiedot kirjataan dokumenttikuvan yhteyteen:

Teoksesta tulee merkitä ainakin teoksen inventaarionumero, taiteilija, teoksen nimi, vuosi, mitat, omistaja sekä kokoelma.

B Dokumenttikuvan tiedot:

1. kuva- ja arkistotunnus
2. valokuvaan liittyvä asiasanotus
3. valokuvan materiaali- ja tekniikkatiedot
4. valokuvaaja
5. kuvan ottamisen ajankohta
6. vedoksen ajoitus
7. kuvan provenienssitiedot
8. valokuvan tekijänoikeudet

3.2.1. Kuva- ja arkistotunnus

Jokaisella museolla tulisi olla oma yksilöivä kuvatunnuksensa. Tämä on erityisen tärkeää kun käsitellään samanaikaisesti valokuvia, jotka kuuluvat eri museoihin. Museon kuvatunnuksen tulee pysyä aina samana.

On tärkeä noudattaa yhtenäistä periaatetta kuvien numeroinnissa ja sarjoittamisessa. Jos kuvat muodostavat oman arkistokokoelmansa, niille annetaan oma arkistokokoelmatunnus. Tämän tunnuksen tulee näkyä myös taideteosluettelossa, sekä päinvastoin.

Organisaation kuvakokoelmaan kuuluvien erillisten kuvakokoelmien yksittäisen kokoelman tunnuksen voi muodostaa esimerkiksi lahjoitussopimuksen diaarinumerosta, jolloin yhteys lahjoitukseen ja siihen liittyviin asiakirjoihin säilyy myös kuvien arkistotunnuksessa.

Kun lahjoitus sisältää valokuvia, asiakirjoja, äänitteitä ja leikekirjoja arkistoidaan materiaali siten, että kaikki eri aineistot saavat saman diaarinumeron ja kirjaintunnuksen kertovat, mistä aineistotyypistä on kysymys:

D 2009:1, V

V = valokuva, A = asiakirja, Ä = äänite, L = leikekirja

Kuva-aineiston lahjoitus voi pitää sisällään useita erityyppisiä aineistoja, jotka voidaan jakaa sarjoihin; esimerkiksi *Sarja 1 = taideteoskuva*. Systemaattisuus helpottaa luokittelua; esimerkiksi ensimmäisenä ovat taideteoskuvat, toisena kuvat taiteilijan elämästä, kolmantena lehtileikkeet, neljäntenä äänitteet, jne.

Kunkin kuvan tulee saada yksilöivä kuvanumero, jotta kuvat voidaan löytää ja erottaa toisistaan. Periaatteena on, että toisistaan hiukankin poikkeavat kuvat saavat eri kuvanumeron, mutta identtiset kuvat luetteloidaan samalla kuvanumerolla. Identtisten kuvien lukumäärä ilmoitetaan erikseen.

Joskus voi olla tarve antaa numeroille alanumeroita, esim. kun teoksesta on kuvattu yksityiskohtia. Tärkeää on, että numeroinneissa ollaan tarkkoja ja systemaattisia ja että numerosarjat ovat riittävän pitkiä.

Vanhempaa valokuva-aineistoa myös digitoidaan, jolloin digitiedostot toimivat käyttöaineistoina. Mikäli valokuvia on vain yksi, muodostetaan siitä arkistokappale, josta voidaan digitoida käyttökappaleet. Jos kuvia on enemmän kuin yksi, tulisi yhden kuvista olla ns. **arkistokuva** ja muut siirretään **käyttökuviksi**.

Digikuvat tulee nimetä niin, että ne eivät sekoitu keskenään. Näin tapahtuu kun tiedosto nimetään ja talletetaan yksilöllisin tunnuksin. Nimen voi muodostaa esimerkiksi kuvaamispäivämäärästä ja kuvaajan tunnuksesta sekä kullekin kuvalle annettavasta juoksevasta numerosta, esimerkiksi 20101003_ss_1.jpg. Digikuvien nimeämiseen liittyy myös kansainvälisiä käytäntöjä, joita museoiden tulee noudattaa:

- Nimessä käytetään vain aakkosia a-z, numeroita 0-9 ja alaviivaa _.
- Piste on sallittu kuvatiedoston nimessä erottamassa tiedostopäätte perusnimestä (esim. helene.jpg) ja mahdollisesti useammat päätteet toisistaan.
- Välilyönti, skandinaaviset merkit, pilkku, kaksoispiste, kauttaviiva jne. korvataan muilla merkeillä, esimerkiksi ä → a, ö → o, välilyöntin sijaan käytetään alaviivaa_.
- Kuvatiedoston perusnimi merkitään ilman päätettä (.jpg tai .tif) ja sen on oltava yksilöllinen.

Niin analogisten kuin digitaalisten kuvatietojen yhteyteen merkitään kuvan säilytyspaikka:

C 594	kuva teoksesta (inventaarionumero)
vtm32102.798	kuvanumero
2, 14	säilytystilan huoneen numero, laatikon numero

3.2.2. Valokuvaan liittyvä asiasanoitus

Taideteoskuvien asiasanoittamisessa noudatetaan samaa luettelointikäytäntöä kuin teosten luetteloinnissa.

Asiasanoilla pyritään kuvaamaan kuvan sisältö, niin että kutakin yksittäistä kuvaa voidaan hakea tiedostoista yleisten sekä erityisesti laadittujen asiasanahakemistojen avulla.

Jos asiasanat eivät riitä kuvailemaan kuvan sisällön keskeisiä piirteitä, voidaan kuvausta tarkentaa vapaamuotoisesti. Tällöin tulee keskittyä teoksen kannalta keskeisiin ominaisuuksiin ja piirteisiin. Vapaan tekstikentän tiedot täydentävät asiasanoitusta, sillä siinä voidaan tarkemmalta kuvailulla erottaa samantyyppisiä teoksia toisistaan. Tekstikentässä voidaan kertoa myös mistä suunnasta teos on kuvattu, onko kyse yksityiskohdasta sekä kertoa kuvaustilanteeseen liittyviä tarkempia tietoja.

3.2.3. Valokuvan materiaali- ja tekniikkatiedot

Valokuvaa luetteloitaessa tulee ilmaista, mistä kuvatyypistä on kyse ja se millä tekniikalla kuva on tuotettu. Perinteiset analogiset valokuvat ja digitaaliset kuvat ovat kaikki valokuvausta saman yläkäsitteen alla.

Esimerkiksi:

digitaalinen kuva

laakadia

kinodia

mustavalkonegatiivi

mustavalkovedos

mustavalkodia

värinegatiivi

värivedos

Valokuvan tekniikan ja materiaalin voi usein tunnistaa luotettavasti vain asiantuntija. Pääsääntöisesti tekniikka ja materiaalitiedot täytetään erityisesti vanhempien valokuvien kohdalla.

Valokuvan mitta ilmoitetaan aina muodossa korkeus x leveys. Digitaalisessa tiedostossa vastaava tieto on kuvan koko kilotavuina (*kt*) tai megabitteinä (*Mb*).

Digitaalisen kuvan yhteydessä *metatiedoilla* tarkoitetaan sekä kuvattavaan kohteeseen liittyvää sisältötietoa että kameraan ja tiedostoon liittyvää teknistä tietoa. Tekniset metatiedot syntyvät kuvaan automaattisesti digikuvan ottamisen yhteydessä. Molempien tietojen liittäminen kuvaan on tärkeää, jotta kuvan tiedot kulkevat aina kuvan mukana.

Nykyisin yleisimmät käytössä olevat digitaalisen kuvamateriaalin tallennusmuodot ovat *jpg* ja *tiff*. Digitaalisten kameroiden kennot kuvaavat kuvat *RAW-kuvana* eli käsittelemättöminä ja kuva muutetaan ohjelmallisesti *tif* tai *jpg* -muotoon. Kameravalmistajilla on omat for-

maattinsa ja ohjelmansa tiedostojen käsittelyyn, mutta suurimmissa kuvankäsittelyohjelmissä pystytään tiedostoja tuomaan ohjelmaan laitteista riippumattomina.

Kuvatiedostoja käsitellään ja tallennetaan *RGB-väritilassa*. RGB lyhenne tulee sanoista red, green ja blue. RGB-värit ovat valkoisen valon aallonpituuksia ja värejä luodaan sekoittamalla valoja keskenään. Digitaalissa ympäristössä värejä hallitaan väriprofileilla. Värihallinnalla pyritään siihen, että erilaisilla näytöillä ja tulostimilla digikuvien värit ovat mahdollisimman samanlaisia kuin kuvaajan näytöllä.

Jos kuvaa on käsitelty merkittävästi kuvankäsittelyohjelmalla, merkitään tämä tieto kuvan yhteyteen. Näin voidaan toimia kun esimerkiksi alkuperäinen kuva on väreiltään tuhoutunut.

Metatiedot viedään kuvan sisään kuvankäsittelyohjelmassa ennen kuvan tallentamista sähköiseen kuva-arkistoon, jolloin ne ovat mukana myös arkistosta käyttöön otettavassa kuvassa. Tämä tekee kuvan käsittelyprosessista jäykän mutta mahdollistaa sen, että kuvatiedot säilyvät kuvassa mukana. Tärkeää on, että kuvien hallintaohjelmilla voidaan etsiä kuvia metatietojen perusteella. Näitä ovat mm.:

kuvan ottaja

kameran ohjelmisto, jota on käytetty kuvaa otettaessa

kuvan koko

tiedoston tallennusmuoto

Esimerkki digikuvan luetteloinnin metatiedoista:

F5119600

Kuvataiteen keskusarkisto

valokuvaaja: Pakarinen, Hannu

2007-12-04

digioriginaali

Phase One 45 +, Photoshop CS 3

Myös *skannaamalla* aikaansaadusta digikuvasta tulee merkitä skannaukseen liittyvät tiedot kuten aika, väline, kuvan koko, värillisuus, resoluutio sekä skannaajan nimi.

Esimerkkinä skannatun kuvan ilmaiseminen:

originaalin valokuvaus / reprokuvaus / skannaus

Digitointilaitte ja siinä käytetty ohjelma luetteloidaan seuraavasti:

digikameran tai skannauslaitteen merkki ja malli

kuvankäsittelyohjelmisto

kuvankäsittelyohjelmiston nimi ja versio

Digitaalisen kuvan ottoon liittyvän toimijan / tekijän rooli ilmoitetaan erikseen:

toimijan roolin nimi, esimerkiksi *valokuvaaja / skannaaja: Sukunimi, Etunimi.*

Toimija voi olla:

valokuvaaja

skannaaja / kuvankäsittelijä

kuvankäsittelijä

reproaja

3.2.4. Valokuvaaja

Mikäli valokuvan ottajan nimi tiedetään, merkitään se muodossa *Sukunimi, Etunimi*. Reproduktiokuvaa luetteloitaessa merkitään sekä alkuperäiskuvaajan nimi että reprokuvaajan nimi.

Luetteloitaessa merkitään myös valokuvaajan toimipaikan tai valokuvausyrityksen nimi, osoite ja paikkakunta, sekä ulkomaisten kuvaajien kohdalla myös maa. Reproduktiokuvaa luetteloitaessa merkitään sekä alkuperäiskuvan että reprokuvan ottajan toimipaikka tai valokuvausyrityksen nimi.

3.2.5. Kuvan ottamisen ajankohta

Kuvan valmistusajaksi merkitään kuvan ottamisen ajankohta. Ajoitusmerkinnässä noudatetaan samoja periaatteita kuin taideteosta ajoitettaessa, katso luku 2.7.

Valokuvan ottamisen päivämäärä ilmoitetaan aina samalla tavalla: joko pp.kk.vvvv tai vvvv,kk,pp.

Mikäli tarkkaa kuvausaikaa ei tiedetä, ajoitus kuvaillaan sanallisesti lisätietona tai merkitään arvioitu kuvausaika. Reproduktiokuvan kohdalla ilmoitetaan sekä reproamisen että alkuperäisen kuvan ajoitus.

3.2.6. Kuvan provenienssitiedot

Kuvan provenienssitiedot kertovat kuvan hankintaan liittyvät tiedot, joita ovat valokuvaustapahtuma (kuvaaja ja kuvauspaikka), hankintayhteys (omaa tuotantoa tai hankittu jotain muuta kautta, esimerkiksi saatu lahjoituksena) sekä hankintatausta (lahjoitus tai kuva liittyy johonkin laajempaan kokonaisuuteen). Reproduktiokuvaa luetteloidessa provenienssitietoihin merkitään myös alkuperäiskuvien tiedot.

Provenienssitiedoissa ilmoitetaan kuvatun teoksen kuvauspaikka: näyttelyn/gallerian nimi, osoite, ajankohta sekä kuvan mahdollinen näyttelyluettelonumero. Nämä tiedot tukevat myöhempää tutkimusta ja linkittävät kuvat muuhun tutkimusaineistoon.

*Galleriakuvaus; Tyttöjen elämästä; Amos Andersonin taidemuseo
22.8.–5.10.2003.*

Kuvalahjoitusten kohdalla mainitaan lahjoittajan nimi, kotipaikkakunta, lahjoituspäivämäärä ja lahjoitussopimuksen mahdollinen diaarinumero tai arkistosijoitus:

*Kokoelma Aimo Tukiainen, lahjoitus Aimo Tukiaisen perikunta 2001,
luovutusopimus VTM dnro 11/2001.*

3.2.7. Valokuvan tekijänoikeudet

Tekijänoikeus eli copyright-tietojen kirjaaminen on noussut tärkeäksi tiedoksi kuvaan liittyvien tekijänoikeudellisten ja taloudellisten oikeuksien vuoksi. Siksi niiden kirjaaminen tulisi suorittaa huolella. Kuvatietokannassa tulisi olla tieto siitä, mitkä oikeudet museolla on kuvaan sekä kirjata ylös itse sopimus, josta kuvankäyttöoikeudet selviävät. Oikeudet kuvankäyttöön voivat olla rajoitetut esimerkiksi tutkimustointaan tai museon on voinut sopia itselleen oikeuden kaikkeen kappaleenvalmistukseen.

Valokuvaan liittyviä tekijänoikeuksia on kahdenlaisia: taiteilijan tekijänoikeudet ja lähioikeudet. Molemmat oikeudet muodostuvat taloudellisista ja moraalisisista oikeuksista. Taiteilijan tekijänoikeus on voimassa 70 vuotta taiteilijan kuolemasta. Lähioikeuksien suoja-aika on lyhyempi eli 50 vuotta taltiointihetkestä. Valokuvaajan oikeudet ovat lähioikeuksia aina silloin kun teoskynnys ei täyty, eli kun kuva ei ole omaperäinen valokuvataideteos.

Taideteoksen osalta merkitään teoksen tekijänoikeudenhaltija, kuten Kuvasto ry, perikunta tai taiteilija. Valokuvan osalta taas merkitään kenellä on valokuvaajan tekijänoikeudet: valokuvaajalla itsellään vai organisaatiolla, jonka palveluksessa valokuvaaja on toiminut.

Tekijänoikeuslaki edellyttää myös tekijän nimen ilmoittamista (ns. isyysoikeus) kuvaa julkaistaessa. Julkaistaessa voidaan ilmoittaa esimerkiksi taiteilija, teos, vuosi, museo/omistaja sekä kuvatiedoista organisaatio tai valokuvaajan nimi. Organisaation nimen ilmaiseminen on vakiintunut hyvä käytäntö.

Tekijänoikeuteen kuuluvien taloudellisten oikeuksien toteutumisen kannalta on tärkeää, että tiedetään taiteilijan tekijänoikeuden voimassaolo/umpeutumisen ja se kuka tekijänoikeutta hallinnoi. Kuvien välittämisen näkökulmasta on tiedettävä kuka on edellä mainittujen oikeuksien haltija. Tekijäoikeuksista sovittaessa on hyvä tehdä kirjallinen sopimus, jonka arkistnumero on hyvä lisätä luettelointitietoihin oikeudellisten asioiden tarkastamisen vuoksi.

Esimerkkinä kuvan oikeuksien hallinnan määrittelyä:

tutkimuskäyttö
museon julkaisut
kaikki museon tuottamat tuotteet
kaikki kuvaan liittyvät kappaleenvalmistus oikeudet

4. Taideteoksen konservointi- ja kuntotietojen dokumentointi

4.1. Johdanto

Dokumentointiohjeen tarkoituksena on auttaa museoammattilaista dokumentoimaan taideteoksen fyysisiä ominaisuuksia ja helpottaa teoskohtaisen kunto- ja vauriokartoituksen laatimista. Ohje on suunnattu niille kokoelmien hoidosta vastaaville henkilöille, joilla ei ole konservattorin koulutusta, mutta jotka joutuvat tehtävissään itsenäisesti arvioimaan teosten kuntoa ja säilymistä. Tämä on tarkoitettu erityisesti taidemuseoiden käyttöön, mutta samat yleiset periaatteet pätevät laajemminkin esineellisen kulttuurin dokumentointiin ja konservointiin. Tekstissä konservointikohteesta käytetään nimitystä *teos* tai *kohde*.

Konservointidokumentoinnin (erotukseksi taidehistoriallisesta dokumentoinnista) tehtävänä on tallettaa tietoa teoksen materiaaleista, rakenteesta, valmistuksesta, sen historiaan kuuluvista käsittelyistä ja toimenpiteistä sekä teoksen kunnosta ja siinä tapahtuneista muutoksista. Dokumentointi on esineen havainnointia, tutkimista ja kerätyn tiedon muistiin merkitsemistä. Se on teoksen kunnan seurannan apuväline ja tärkeä osa kokoelmanhoitoa.

Kokoelmien kunnosta vastaavan museotyöntekijän kannattaa säännöllisin väliajoin tarkastella teoksia ja kirjata ylös kaikki niiden fyysisiin ominaisuuksiin liittyvät havaintonsa. Säännöllisin välein tehdyt tarkastukset mahdollistavat muutosten aktiivisen kartoittamisen ja arvioinnin. Teoksen kuntoa kuvaavia dokumentteja voidaan käyttää apuna arvioitaessa teoksen lainaukseen ja esillepanoon liittyviä olosuhde- ja käsittelyvaatimuksia sekä konsultoitaessa konservattoria teoksen konservoinnista.

Konservointidokumentointi voidaan jakaa **kohteenkuvaukseen**, **kunto- ja vauriokartoitukseen** sekä **konservointikertomukseen**. Tämä ohje on tarkoitettu tukemaan dokumentointia niistä lähtökohdista, jotka ovat jokaisen kokoelmatyöstä vastaavan museoammattilaisen saavutettavissa. Teoksen ominaisuuksien kartoitus perustuu näköhavaintoihin ja työvälineiksi riittävät mittanauha ja suurennuslasi. Ohjeessa korostetaan erityisesti teoksen hankintatilanteessa tehtävää tiedonkeruuta ja sen merkitystä teoksen oikean käsittelyn ja säilytyksen ymmärtämiseksi.

Teoksen kuntoa ja konservointia koskevasta dokumentointimateriaalista syntyy oma arkistokokonaisuutensa, joka voi käsittää muistiinpanoja, asiakirjoja, videoita, valokuvia ja piirustuksia. Tiedot voidaan kirjoittaa paperilomakkeille tai sähköisiksi asiakirjoiksi; ne voidaan myös tallettaa suoraan kokoelmanhallintajärjestelmään, jos sellainen on käytettävissä.

4.2. Dokumentoinnista

Teoksen kohteenkuvaus sekä kuntoa ja vaurioita koskeva dokumentaatio on syytä tehdä heti teoshankinnan yhteydessä.

Kokoelmanhoidollisena toimenpiteenä teoksen kunnon ja vaurioiden seuraaminen tapahtuu aika ajoin tehtävien tarkastusten, ns. kuntoinventointien tai laina- ja näyttelytarkastusten yhteydessä. Esimerkiksi aina ennen näyttelyä ja näyttelyn jälkeen verrataan teoksen sen hetkistä tilannetta aiemmin tehtyihin kunto- ja vauriodokumentteihin ja tarkastuksessa havaitut uudet huomiot kirjataan täydentämään olemassa olevaa dokumentaatiota.

Konservointidokumentoinnissa valokuvaus ja erilaiset rakenne- ja yksityiskohtapiirroksot ovat hyvä tapa hahmottaa teosta. Kuvat ja piirroksot tulee luetteloida konservointidokumentointiin kuluviiksi liittämällä niihin tunnistetiedoiksi vähintään teoksen inventaarionumero sekä mielellään myös teosnimi ja taiteilijan nimi. Kuvan tiedoista on käytävä ilmi myös kuvausajankohta, kuvaaja ja se mitä kuva esittää: onko kyseessä esimerkiksi yksityiskohta, merkintä tai vaurio.

4.2.1. Konservointidokumenttien sisältö

Konservointidokumentteihin kirjattavat asiakokonaisuudet on hyvä kirjoittaa niin täydellisinä kuin se suinkin on mahdollista. Asiakokonaisuuksiin kuuluvat alakohdat kirjataan omiksi kohdiksi.

Kohteenkuvaus ja teoksen tunnistaminen:

Inventaarionumero

Teosnimi

Taiteilija

Signeeraus ja merkinnät

Mitat

Taideteoksen tekniikka ja materiaalit

Kuntoinventointi ja vauriokartoitus:

vaurio/vauriot

vaurion sijainti

kuntoluokka

kuntotilanteen sanallinen kuvaus

kirjauspäivämäärä

tarkastuksen tekijä

tarkastuksen syy (esimerkiksi laina, mihin lainataan)

jatkotoimenpidesuositus

4.3. Kohteenkuvaus

Kohteenkuvaukseksi kutsutaan niitä asiakirjoja ja kuvia, jotka havainnollistavat teoksen fyysisiä ominaisuuksia. Kohteenkuvaukseen kirjaetaan tietoja teoksen mitoista, materiaaleista ja rakenteesta sekä teoksen valmistustekniikasta.

Teoksen hankintatilanteessa, erityisesti hankittaessa nykytaidetta, on pyrittävä haastattelemaan taiteilijaa teoksen materiaaleista ja valmistustekniikasta sekä ripustus- ja käsittelyohjeista. Mikäli kyseessä on teos, joka koostuu useasta osasta tai siinä on rakennettavia osia/rakenteita, tallennetaan tiedot myös rakennus- ja asennusohjeista. Taiteilijalta on hyvä tallettaa ohjeet myös teoksen ylläpidosta (esimerkiksi elävien kasvinosien kasvatuksesta jne.) sekä kulumien tai muutoin toimimattomiksi haurastuvien osien korvauskäytännöistä.

Tiedon keruussa voi käyttää apuvälineenä lomakepohjaa; esimerkki valokuvien dokumentointiin tarkoitetusta lomakepohjasta löytyy mm. AIC:n verkkosivuilta <http://www.conservation-us.org>.

Taiteilijahaastatteluun liittyviä ohjeita löytyy myös kirjasta *Teesejä kokoelmanhoidosta*, sivulta 12.

Kohteenkuvaukseen perustiedot saadaan teoksen luettelointitiedoista. Mikäli käytetään erillisiä konservointilomakkeita, on tärkeää, että tiedot ovat yhtenevät ja ajantasaiset luettelointitietojen kanssa. Konservointitoiminnan myötä teosta koskevat tiedot saattavat tarkentua jolloin ne tulee päivittää myös luettelointitietoihin.

Taiteilijahaastattelussa tai tutkimuksen yhteydessä saadut tiedot kirjataan ylös ja niihin merkitään lähde ja ajankohta. Kohteenkuvauksessa valokuvat helpottavat teoksen tunnistamista.

Mikäli teos koostuu useista eri osista, on kohteenkuvauksen yhteydessä dokumentoitava kaikki osat. Osien konservointiasiakirjoihin liitetään tunnistetiedoiksi vähintäänkin teoksen inventaarionumero ja osan numero sekä teoksen nimi ja taiteilijan nimi.

4.3.1. Inventaarionumero

Konservoinnin dokumentointivaiheessa on kiinnitettävä huomiota teoksen merkityn inventaarionumeron oikeellisuuteen. Inventaarionumeron tarkistaminen teoksesta onkin dokumentoinnin ensimmäinen tehtävä. Niissä erikoistapauksissa, joissa teoksen inventaarionumero muuttuu, merkitään uusi numero teokseen ja vanha merkitään selkeästi käytöstä poistetuksi. Tieto inventaarionumeron muutoksesta säilytetään ja samalla varmistetaan, että inventaarionumero on korjattuna kaikissa konservoinnin dokumentointiaineistoissa ja konservointiin liittyvissä asiakirjoissa. Inventaarionumeron merkitsemisessä noudatetaan museon omia käytäntöjä sekä merkintämenetelmän että -oikeuden suhteen.

Moniossaisten teosten kohdalla on tärkeää, että teoksen inventaariotnumero ja osan alanumero ovat selkeästi merkittyinä kaikissa teoksen osissa. Teoksen kaikki osat on kuvailtava ja dokumentoitava konservoinnin asiakirjoissa.

Inventaarionumeron tulee olla mahdollisimman huomaamaton ja se tulee merkitä tavalla, joka ei vahingoita teosta eikä häiritse sitä esteettisesti. Paperipohjaisiin teoksiin merkintä tehdään aina lyijykynällä (esimerkiksi keskikova HB), maalauksiin ja veistoksiin lyijykynällä tai veteen liukenemattomalla huopakynällä. Hyvin pienet kohteet, esimerkiksi teoksen osat ja hyvin herkäät materiaalit vaativat merkintätavan harkitsemista erikseen. Toisinaan joudutaan tyytymään siihen, että teoksen mukaan liitetään erillinen numerolipuke. Varastointitilanteessa numerolipukkeen ja kohteen yhdistämiseen voidaan käyttää nauhakiinnitystä. Inventaarionumero on hyvä merkitä myös teoksen suojamateriaaleihin, kuten esimerkiksi silkkipaperitaitteisiin tai säilytyskoteloihin.

4.3.2. Teosnimi

Teoksen nimestä käytetään luettelointitiedoissa olevaa kirjoitusasua. Jos konservointidokumentit ovat erillisiä paperiasiakirjoja tai kokoelmanhallintajärjestelmästä erillinen järjestelmä, merkitään konservoinnin dokumentointiaineistoon myös teoksesta käytetyt muut nimimuodot, mikäli ne mainitaan luettelointitiedoissa.

4.3.3. Taiteilija ja signeeraukset/merkinnät

Konservointidokumentoinnin yhteydessä tarkistetaan, vastaavatko teoksen signeeraus tai signeeraukset luettelointitietoja. Signeerausten lisäksi dokumentteihin tallennetaan tiedot teoksen muista mahdollisista merkinnöistä kuten nimistä, nimikirjaimista, päivämääristä, vuosiluvuista, monogrammeista jne. Kaikista näistä kirjataan tiedot merkinnän sijainnista, merkintätavasta ja -tyylistä sekä merkintäaineesta. Myös esimerkiksi teoksesta löytyvät koho- ja vesileimat tai teoksen takaa löytyvät kirjoitukset ja merkinnät kirjataan konservointidokumentointiin. Teoksesta löytyvistä merkinnöistä on hyvä ottaa valokuva. Konservoinnin yhteydessä löytyvistä merkinnöistä, jotka puuttuvat luettelointitiedoista, on informoitava teosluetteloinnista vastuussa oleva henkilö.

4.3.4. Mitat

Teoksen mitat tarkistetaan dokumentoinnin yhteydessä museon ohjeen mukaan. Teosmitat tarkentuvat usein konservoinnin yhteydessä ja konservointidokumenteissa ne ilmoitetaan yleensä millimetrin tarkkuudella. Jos mitattava kohde on muodoltaan epäsäännöllinen, esimerkiksi re-

päisty paperiarkki, voidaan siitä ilmoittaa useampia, tarkempia mittoja. Maalauksista ilmoitetaan yleensä mitta ilman kehyksiä. Kehykset dokumentoidaan erikseen ja niistä ilmoitetaan myös kehyksen syvyys. Kehyksen mitat kirjataan kehystä ja kehystystä koskevaan dokumentointiin. Myös veistokseen kuuluvan kiinteän jalustan tms. teokseen kuuluvan osan mitat tallennetaan konservointidokumentointiin. (katso myös luvut 2.11. Mitat ja 2.12. Merkinnät)

Kolmiulotteisista kohteista mitat voidaan ilmoittaa tavalla, joka parhaiten auttaa hahmottamaan kohdetta. Mittojen yhteydessä kannattaa käyttää kuvailevia termejä kuten paksuus, leveys, syvyys, halkaisija, pituus jne. Mittojen ilmoittamisen apuna voidaan käyttää myös piirroksia ja/tai valokuvia. Esimerkiksi installaatiot on hyvä dokumentoida myös eri perspektiiveistä otettujen/tehtyjen havainnekuvien tai pohjapiirrosten avulla.

4.3.5. Taideteoksen tekniikka ja materiaalit

Luetteloinnissa teokselle on annettu pääluokka ja mahdollisesti myös erikoisluokka sekä mainittu tekniikka ja materiaalit. Luettelointitiedot kuvaavat teosta usein yleisellä tasolla. Konservointidokumentoinnissa pyritään kuitenkin tarkempaan ja analyttisempään tekniikan ja materiaalien tunnistamiseen. Mikäli tekniikkaa ja materiaaleja ei tunnisteta, voidaan niitä kuitenkin kuvailla. Kuvailun yhteyteen on hyvä liittää tiedot kuvailun tekijästä ja ajankohdasta.

Nykytaiteen osalta tekniikka ja materiaalitietojen kerääminen taiteilijahaastattelulla on erittäin tärkeää. Konservointidokumentoinnin yhteydessä on tarkistettava, että luokitustiedot sekä luettelointiin kirjatut tekniikka- ja materiaalitiedot ovat molemmissa tietolähteissä yhdenmukaiset ja että konservoinnin antama uusi tieto esimerkiksi materiaaleista tai tekniikasta tulee päivitettyksi luettelointitietoihin.

4.4. Kuntoinventointi sekä kunto- ja vauriokartoitus

Teoksen kunnan ja vaurioiden dokumentointia kutsutaan **kunto- ja vauriokartoitukseksi**. Kartoituksessa kirjataan ylös teoksen kuntoon ja vaurioihin liittyvät huomiot ja niiden perusteella voidaan haluttaessa määritellä teoksen **kuntoluokka**. Kunto- ja vauriokartoituksista saatavaa tietoa voidaan käyttää apuna arvioitaessa kokoelmien tilaa ja laadittaessa teos- ja kokoelmakohtaisia hoito- ja konservointisuunnitelmia. Kuntoluetteloa käytetään apuna kun päätetään yksittäisten teosten lainoista ja talletuksista tai suunnitellaan näyttelykokonaisuuksia. Luokituksen avulla voidaan arvioida työn vaatimaa aikaa ja resursointia.

Systemaattista toimintaa kokoelmien kunnon seuraamiseksi kutsutaan **kuntoinventoinniksi**. Se on kokoelmien tilan seurannan apuväline ja se voidaan toteuttaa joko satunnaisotantoina tai koko kokoelman kattavana tarkastuksena ennalta suunnitelluin aikavälein. Kuntoinventointi on kokoelmanhoidon menetelmä, jonka avulla voidaan arvioida käytettävien säilytysmenetelmien ja -tilojen sopivuutta ja priorisoida kokoelman hoito- ja konservointiresurssien suuntaamista. Se nostaa myös tietoisuuteen säilymisen kannalta kriittiset ja haasteelliset teokset, jotka voivat vaatia esimerkiksi muuta kokoelmaa tarkempaa seuranta. Kuntoinventoinnin raportoinnissa voidaan tarvittaessa käyttää hyväksi tilastollista tietoa kokoelmien kuntuoluokista (kts. luku 4.5.).

Kokoelmien kuntoinventointi ei ole sama asia kuin **kokoelmien inventointi**, jonka yhteydessä tarkastetaan teosten olemassaolo ja sijaintipaikka sekä mahdollisesti tarkastetaan ja täydennetään teosten luettelointitietoja. Kokoelmien inventointi ja kuntoinventointi voidaan toki yhdistää museon käytännöstä riippuen. Näyttely- ja tutkimuskäytössä olevien teosten osalta kunnon seuranta ja tietojen päivitys jatkuvat mm. näyttely- ja lainatarkastusten myötä. Kuntoinventointi voi käsittää kuntuoluokituksen, pidemmän sanallisen kuvailun teoksen tilasta tai molemmat ja niiden lisäksi vielä tilannetta havainnoivia kuvia.

Vauriokartoitukseksi kutsutaan vaurioiden kirjaamista joko sanallisen kuvauksen ja piirtämisen tai valokuvaamisen avulla. Siitä on käytävä ilmi, mitä vaurioita teoksessa on ja missä kohtaa ne sijaitsevat. Vauriokartoituksen tuloksena on dokumentti, josta teoksen kuntuolosuhteet voidaan takautuvasti tarkistaa. Vauriokartoitukseen kirjataan myös tekoajankohta, kartoituksen syy (esim. lainaus) ja -tekijä. Kartoitus voidaan toteuttaa joko suorasanaisesti kuvauksena, lomakepohjaan tehtyinä merkintöinä tai havainnollisimmin teoksen kuvaan lisättyinä vauriomerkinneinä ja piirroksina.

Vauriokartoitukseen kannattaa kirjata ylös teoksen ominaisuuksia koskevat huomiot, vaikka ne eivät olisikaan varsinaisia vaurioita. Jonkin havaitun ominaisuuden arvioiminen vaurioksi voi vaatia konservاتورin ammattitaitoa – mikäli sitä ei ole käytettävissä, on teoksen seurannan kannalta parasta kirjoittaa muistiin myös epävarmoilta tuntuvat havainnot. Vauriokartoitukseen kirjataan huomiot myös kehysistä, jalustoista ja muista kiinteistä teoksen esittämiseen oleellisesti kuuluvista osista.

Hyvä valo ja suurennuslasi ovat välttämättömät apuvälineet teoksen ominaisuuksien tarkkaan havainnointiin sekä signeerausten ja merkintöjen tarkistamiseen. Mikäli teoksen signeerausta, materiaaleja tai rakennetta halutaan tutkia tarkemmin, on konservatorilla käytössään erilaisia teknisiä apuvälineitä havaintojen tekoa varten.

4.5. Kuntoluokat

Kuntoluokitus annetaan teokselle kuntoinventoinnin tai vauriokartoituksen yhteydessä (katso edellinen luku). Kuntoluokan tarkka määrittäminen edellyttää yleensä konservaattorin ammattitaitoa, sillä määrittämisessä on otettava huomioon teoksen vaurioiden lisäksi myös kohteen materiaaliset ominaisuudet ja käsittelyhistoria. Luokitus perustuu arvioon teoksen kuntotilanteesta ja sen suhteesta teoksen käyttöön ja säilymiseen. Säilymisellä tarkoitetaan materiaalistien ominaisuuksien ja ympäristöolosuhteiden vaikutusta teokseen. Kuntoluokan määräytymiseen vaikuttaa myös toimenpiteiden kiireellisyys suhteessa vaurion oletettuun etenemisnopeuteen ja sitä ”korjaavien” konservointitoimenpiteiden vaikuttavuuteen.

Koska museoissa ei aina kuitenkaan ole käytettävissä konservaattorien erikoisosaamista, on kokoelmanhoitajan pyrittävä itse arviomaan teoksen tilaa ja kuntoluokitusta. Muun museoammattilaisen kuin konservaattorin määrittellessä kuntoluokkia näkökulmaksi voidaan ottaa teoksen käsiteltävyys ja näyttelykuntoisuus. Teoksen kuntoluokka voidaan pyrkiä arviomaan sen perusteella, kuinka se nykyisessä tilassaan kestää siirtoja ja käsittelyjä, millaisen uhan käsittelyt aiheuttavat teoksen eheydelle ja onko teos esteettisesti ja fyysisesti siinä kunnossa, että se voidaan asettaa esille. Yksittäisen teoksen osalta kuntoluokitus auttaa arvioimaan sen käyttömahdollisuuksia ja säilymistä edistävien konservointitoimenpiteiden tarvetta sekä kokoelmatasolla arviomaan kokoelmien tilaa ja säilytyksen suunnittelua ja toteutusta.

Kuntoluokituksen ilmaisuun käytetään joko sanallista tai numerolla ilmaistua luokitusta. Sanallinen luokitus kuvaa numeroita havainnollisemmin teoksen kuntoa ja sen vaihtelua. Käytetty sana luo mielikuvaa teoksen esillepanokelpoisuudesta ja/tai vaurioitumisen asteesta. Numeroilla ilmaisevaan luokitukseen on aina liitettävä sanallinen määritelmä.

Tässä ohjeessa on esimerkkinä käytetty viisiportaista kuntoluokitusta, jonka määrittäminen perustuu arvioon teoksen **esteettisestä eheydestä** eli esillepanokelpoisuudesta ja **fyysisestä lujuudesta** eli käsittelyjen kestävydestä. Kehyksen huono kunto voi estää hyväkuntoisenkin teoksen esillepanon ja näin ollen kuntoluokan määrittäminen koskee koko kokonaisuutta.

**Esillepano-
kelpoisuus****Kuntoluokka**

Esillepano- kelpoinen	Erinomainen: Teos on sellaisenaan esillepanokuntoinen, lukuun ottamatta mahdollisesti tarvittavaa kehystystä tai jalustan yms. rakentamista. Teosta voidaan kuvailla yleispätevästi sanoilla: ehjä, vaurioitumaton jne.
Esillepano- kelpoinen	Hyvä: Teoksessa on vähäisiä vaurioita, jotka eivät kuitenkaan estä teoksen esillepanoa tai haittaa sen esteettistä kokonaisuutta; vauriot eivät myöskään heikennä teoksen fyysistä lujuutta. Teoksessa voidaan havaita esimerkiksi, että se on pölyinen, siinä on yksittäisiä sormenjälkiä tai naarmuja. Teoksen kehys tai jalusta tms. on ehjä ja suojaa teosta.
Esillepano- kelpoinen	Tyydyttävä: Teoksessa on esillepanoa ajatellen selkeästi erottuvia vaurioita, jotka eivät kuitenkaan estä teoksen esillepanoa, eivätkä häiritse liaksi sen katsomista. Teoksen fyysinen lujuus on heikentynyt ja käsittelyssä on kiinnitettävä huomioita olemassa oleviin vaurioihin. Teoksessa voidaan havaita esimerkiksi, että se on likainen, naarmuinen tai sen lakka on tummunut jne. Teoksen kehyksessä tai jalustassa yms. on vähäisiä vaurioita mutta ne eivät estä turvallista esillepanoa.
Esillepano- ehdollinen	Välttävä: Teoksessa on vaurioita, jotka häiritsevät sen katsomista ja rajoittavat tai estävät näyttelykäytön. Teoksen fyysinen lujuus on heikentynyt niin, että se haittaa käsittelyä tai teos vaatii erityishuomiota. Teos on konservoitava ennen näytteillepanoa. Kehyksen kunto on heikentynyt niin, että se vaarantaa teoksen esillepanon.
Ei esille- pantavissa	Huono: Teoksen lujuus on heikentynyt niin, että sen käsittely on riski teoksen edelleen vaurioitumiselle tai jopa tuhoutumiselle. Teosta ei voida laittaa esille ja se vaatii konservointia säilymisen turvaamiseksi.

4.6. Mitä konservointi on

Yleistäen konservointi voidaan määritellä toiminnaksi, jonka tavoitteena on turvata kulttuuriomaisuuden säilyminen mahdollisimman autenttisenä ennaltaehkäisemällä kohteen vaurioituminen ja kohdistamalla toimenpiteitä jo syntyneisiin vaurioihin. Vaurioiden syntyä ehkäiseviä toimenpiteitä konservoinnin ammattilaiset kutsuvat **ennaltaehkäiseväksi konservoinniksi**.

Ennaltaehkäisevä konservointi kohdistuu erityisesti teosten ympäristöolosuhteisiin. Esimerkiksi teoksiin kohdistuvaa liiallista valaistusta säilytys- ja näyttelytiloissa pyritään vähentämään, samalla kun säädetään tilojen lämpö- ja kosteusolosuhteita siten, että ne vähiten rasittavat teosten materiaaleja. Ennaltaehkäisevään konservointiin kuuluu myös säilymistä edistävien suojamateriaalien käyttö sekä turvallinen käsittely ja kuljetus.

Konservoinniksi kutsutaan niitä toimenpiteitä, joilla pyritään ”poistamaan” tai ”korjaamaan” materiaaleihin ja/tai rakenteisiin jo syntyneitä vaurioita. Konservointimenetelmän valinta perustuu kohteen *huolelliseen* tutkimiseen ja sen myötä tehtävään arvioon toimenpiteiden välttämättömyydestä esineen säilymisen turvaamiseksi. Konservointitoimenpiteen valintaan vaikuttavat kohteen ominaisuudet, vaurioiden määrä ja laajuus sekä käytettävissä olevat resurssit kuten työtilat, työvoima ja tietotaito.

Konservoinnin haasteena on toimenpiteiden vaikutusten arviointi. Kaikkia tehtyjä toimenpiteitä ei voida peruuttaa, ja usein niiden vaikutusta voidaan arvioida vasta pidemmän ajan kuluttua. Kokoelman materiaali- ja tekniikkalähtöinen dokumentointi on tärkeää, jotta myöhemminkin voitaisiin arvioida teosten autenttisuutta ja/tai siinä tapahtuneita muutoksia.

Sanastoa

Tähän sanastoon on kerätty yleisesti käytössä olevia ja suositeltavia erikoistermejä, jotka esiintyvät luettelointiohjeessa. Sanojen avaamisessa on pyritty löytämään yksinkertainen ja lyhyt muoto. Kattavia ja yksityiskohtaisia sanastoja löytyy mm. internetin kautta sekä erikoisalojen kirjallisuudesta (katso Lähteet: kirjallisuus ja linkit).

asiasanasto

Asiasanasto on tiettyjen sääntöjen mukaan valittujen ja tietyssä muodossa olevien sanojen toimitettu luettelo, jota käytetään tietosisällön kuvailuun ja tiedon hakuun erilaisissa tietojärjestelmissä. Käytetyimpiä asiasanastoja museoalalla ovat Yleinen suomalainen asiasanasto (YSA) ja Museoalan asiasanasto (MASA).

attribuointi

Teoksen määrittäminen tietyn tekijän tai koulukunnan valmistamaksi. Attribuutiotieto perustuu aina tutkimukseen ja se voi vaihdella aikojen kuluessa tutkimustulosten muuttuessa. Teokselle eri aikoina annetut attribuutiot muodostavat teoksen attribuutiohistorian.

auktorisoitu dokumentti

Dokumenttitalenne katoavan taiteen teoksesta, kuten performanssista tai maataideteoksesta. Auktorisoitu dokumentti voi olla valokuva, diaposiivi, video, ääninauha, piirros ym., jonka taiteilija on hyväksynyt itsenäisenä teoksena edustamaan jo tuhoutunutta alkuperäistä teosta. Kts. myös *status* ja *suhdeteos*.

biotaide

Biotaide on taiteen ja luonnontieteen rajapinnalla tapahtuvaa luovaa toimintaa, joka käyttää materiaalina orgaanista ainesta ja taiteellisen ilmaisun välineenä muun muassa bioteknologian ja lääketieteen menetelmiä.

CIDOC-Conceptual Reference Model (CIDOC-CRM)

CIDOC Conceptual Reference Model on Kansainvälisen museoneuvoston (ICOM) alaisen CIDOC Documentation Standards Working Groupin kehittämä kansainvälinen kuvailustandardi (ISO 21127:2006), jossa määritellään kulttuuriperintöaineiston kuvailuun käytettävät käsitteet ja niiden väliset suhteet.

copyright

Copyright tarkoittaa kopiointioikeutta tekijänoikeudenalaiseen aineistoon. Merkki © ilmaisee, että aineisto on tekijänoikeudellisesti suojattu.

CRM

on kansainvälinen kuvailuformaatti, joka määrittää aineistojen metatiedon rakenteen CRM on kansainvälisen standardisointijärjestön, International Organization for Standardization (ISO), hyväksymä tiedon kuvailustandardi, jonka avulla voidaan aineistoihin liittää tietosisältöjä, jotka ovat tietojärjestelmissä luettavissa, käsiteltävissä, haettavissa, ja verrattavissa muihin.

digioriginaali

”Born digital” alkujaan digitaalinen, on tuotettu digitaalisella tekniikalla.

digitaalinen valokuvaus

Tallennusmenetelmä, jolla kuvattavasta kohteesta heijastuva valo muutetaan digitaalikameran kennon sähköisten anturien avulla digitaaliseen muotoon ja tallennetaan muistikortille; voidaan kuvata myös suoraan kovalevyille.

digitaalitulosteet

Digitaalituloste on siirretty tulostimen kautta jollekin taiteilijan valitsemalle materiaalille. Digitaalituloste voidaan jakaa karkeasti neljä alaluokkaan tulostinten toimintatapojen mukaisesti: *elektrostaattiset tulosteet* (esim. valokopio-, laser- ja matriisituloste), *mustesuihkutulosteet* (esim. nestekuplamustesuihkutuloste, pigmenttimustesuihkutuloste), *lämpötulosteet* (esim. lämpövahatuloste eli Direct thermal transfer, sublimaatiotuloste eli Dye diffusion thermal transfer) sekä *valokuvatulosteet* (tuloste hopeagelatiinipaperille tai muulle valolle herkälle materiaalille kuten hopeagelatiinifilmille, kromogeeniselle värimateriaalille, hopea-väri- ja valkaisuainemateriaalille).

Dublin Core -standardi

on kansainvälinen, erityisesti digitaalisten julkaisujen kuvailuun kehitetty metatietostandardi (IETF RFC 5013, ANSI/NISO Z39.85-2007, ISO 15836:2009). Sen kehittämisestä vastaa avoin Dublin Core® Metadata Initiative -yhteisö. Kansalliskirjasto on julkaissut Dublin Coresta suomenkielisen version, ohjetekstejä sekä tallennusalustan.

editio

Editio kertoo, kuinka monta kappaletta samanlaisia vedoksia on valmistettu, esim. tietystä painolaatasta tai negatiivista. Esim. ed. 3/8 tarkoittaa vedoksen olevan kolmas valmistettu kappale kahdeksan sarjasta.

elokuva

Filmimateriaalilla kuvattu, leikattu ja esitettävä lineaarinen, itsenäinen taideteos, jota katsotaan projisoidun pinnan kautta. Mediataideyhtey-

dessä *kokeelliseksi elokuvaksi* kutsutaan elokuvan kerronnallista muotoa, jossa perinteinen narratiivinen kerronta on hajotettu ja teoksen kuvallinen muoto on ”kokeileva” kuvaukseltaan ja leikkaukseltaan tai filmin normaalista poikkeavan kehitysprosessin kautta.

ennaltaehkäisevä konservointi

Kaikki ne teoksen vaikuttavat olosuhteet ja säilyttämiseen liittyvät toimenpiteet, joilla pyritään ehkäisemään ja hidastamaan vaurioitumista.

erikoisluokka

Erikoisluokka kuvaa teosta pääluokkaa täsmällisemmällä nimityksellä, esimerkiksi:

maalaus: *monumentaalimaalaus*

valokuva: *digitaalituloste*

esine-teos: *taiteilijakirja*

Taideteos voidaan määrittää kuuluvaksi yhteen tai useampaan erikoisluokkaan tai erikoisluokkatietoa ei merkitä lainkaan.

esine-teos

Kolmiulotteinen teos, jonka materiaalina on käytetty jo olemassa olevia esineitä.

face mounting

Face mounting tarkoittaa pohjustustapaa, jossa valokuva kiinnitetään kuvapuoleltaan akryyli- tai lasilevyyn. Kiinnityksessä käytetään erityyppisiä liimoja. Nykyisissä menetelmissä käytetään yleensä paksua akryylilevyä ja liima-aineena toimivat erilaiset silikonimassat. Vanhempi tapa on ollut kiinnittää valokuva paksulle, reunoistaan hiotulle lasilevyille kuvapuoleltaan gelatiiniliimalla.

fotomekaaninen kuva (liittyy grafiikkaan)

Vedustusmenetelmä, jonka avulla kuva siirretään kemiallisesti valoherkäksi käsitellylle painolaatalle, josta voidaan laatan syövyttämisen tai muun työstämisen jälkeen ottaa vedoksia.

fotomekaaninen menetelmä (liittyy valokuvaan)

Eri painotekniikoilla vedostettuja kuvia, jotka voidaan jakaa kolmeen alaluokkaan: *kohopainokuvat*, *syväpainokuvat* ja *laakapainokuvat*. Kts. myös **face mounting**.

hopeakuva

Valokuva, jossa kuva muodostuu yleensä metallisesta hopeasta. Hopeakuvat jaetaan edelleen kahteen alaluokkaan: negatiivit ja positiivit.

jalopainokuva

Valokuva, jossa kuva muodostuu jostain muusta aineesta kuin hopeasta, esimerkiksi platinasta tai pigmenteistä.

jpg / jpeg

Tallennusmuoto, jota käytetään yleisesti digitaalisten kuvien pakkaamiseen ja esittämiseen mm. verkkosivuilla. Jpg-formaattiin tallennettaessa kuvasta poistetaan informaatiota erilaisten algoritmien avulla. Tämä tiedon pakkaaminen pienentää kuvatiedoston kokoa, mutta myös vähentää kuvassa olevaa informaatiota, jonka seurauksena myös kuvanlaatu heikkenee. Tiedostopäätteen nimi on lyhenne sanoista *Joint Photographic Experts Group*.

funktio

Teoksen funktio kertoo mitä käyttötarkoitusta varten taideteos on tehty.

grafiikka

Kuvataiteessa yleisnimitys menetelmille, joilla taiteilijan valmistamista painolevyistä voidaan vedostaa kuvia paperille tai muulle materiaalille.

Iconclass

on hollantilainen kuvataiteen aiheenmukaiseen luokitteluun kehitetty luokitusjärjestelmä. Luokitusjärjestelmä on suomennettu osittain.

installaatio (tilataideteos)

Installaatio on tilaan, sisälle tai ulos rakennettu tai koostettu taideteos. Teoksessa voi olla esineitä, maalauksia, veistoksia, videomonitoria, motorisoituja teoksia, dokumentteja, ääntä, valoa, liikettä tms.

interaktiivinen teos

Itsenäinen taideteos, jossa käytetään erilaisia vuorovaikutteisia tekniikoita, projisointitiloja ja mediamuotoja, joissa keskeisenä ideana on tarjota katsojalle/kokijalle mahdollisuus olla vuorovaikutuksessa teoksen materiaalien, osien ja multimediainformaation kanssa.

inventariokirja

Teokset merkitään manuaalisesti inventaariokirjaan hankintajärjestyksessä: teoksen nimi, inventaarionumero, vuosiluku, pääluokka, tekniikka sekä taiteilijan nimi. Inventaariokirjan käyttö on nykyisin vähentynyt digitaalisen kokoelmahallinnan syrjäytettyä manuaalisen kirjanpidon.

inventaarionumero

eli taideteoksen pysyvä tunnistus, on teokselle annettu yksilöllinen numero tai kirjain- ja numeroyhdistelmä. Tunnisteen tarkoitus on yksilöidä teos pysyvästi ja sen muodostamissäännöillä voidaan ilmaista mihin kokoelmaan ja museoon teos tai teoksen osa kuuluu.

inventointi

Inventoinnin yhteydessä tarkastetaan teosten olemassaolo ja sijaintipaikka sekä mahdollisesti tarkastetaan ja täydennetään teosten luettelointitietoja.

inventor

latinankielinen nimitys kuva-aiheen alkuperäiselle tekijälle. Sanaa käytetään pääasiallisesti vanhan grafiikan (ns. jäljennösgrafiikka) luetteloinnissa.

julkinen taideteos

Pääsääntöisesti ulkotiloissa kaikkien nähtävissä oleva, usein julkisyhteisön, kuten valtion tai kunnan tilaama ja rahoittama tai myötävaikutuksella pystytetty teos.

katoava taide

Hetkellinen, katoava taide kuten esitys, performanssi, tapahtuma, prosessi, yhteisötaideteos, jne. Kts. myös *auktorisoitu dokumentti*.

kinodia

Väridiaposiivi, joskus myös mustavalkoinen, on kooltaan 24x36 mm.

kohopainokuva

Kohopainokuva vedostetaan painolevyllä, jonka pinnasta kohoaville alueille levitetty muste painetaan esim. paperille.

kohteenkuvaus

Kohteen kuvailua materiaalisista ominaisuuksista tehtyjen havaintojen perusteella.

konservointikertomus

Konservointikertomus sisältää kaikki asiakirjat, dokumentit ja niiden suunnitelmat sekä kohteelle tehdyt toimenpiteet dokumentoituna.

konvertointi

Sanalla tarkoitetaan tiedon muuntamista toiseen formaattiin.

kooste

Kolmiulotteiseksi teokseksi koottu esineiden ryhmä. Käytössä ollut vanhempi termi on *assemblaasi*.

kromogeeninen värivedos

Värivalokuvatyypeistä tavanomaisin. Kuva on valotettu negatiivista kromogeeniselle (valokuva)väripaperille.

kuntoluokitus

Määritellään kuntokartoituksen perusteella; kuvaa valitulla asteikolla teoksen kuntoa ja käytettävyyttä.

kuntoinventointi

Toimenpide, jossa laaditaan teokselle kunto- / vauriokartoitus tai verataan sen hetkistä tilannetta aiempiin kartoituksiin; voidaan toteuttaa joko yksittäiselle teokselle esimerkiksi näyttelytarkastuksen yhteydessä tai systemaattisena, kokoelman kartoituksena.

kuntokartoitus / vauriokartoitus

Kuntokartoitus käsittää kuvauksen teoksen materiaalien ja rakenteen tilasta: teos tarkistetaan, dokumentoidaan kirjallisesti ja tarvittaessa valokuvataan. Jokaisella teoksella tulisi olla oma kuntoraportti. Kuntokartoituksen rinnalla käytetään termiä vauriokartoitus; se toimii usein konservointisuunnitelman lähtökohtana.

kuvankäsittelijä

Kuvatiedostoa tietokoneohjelman avulla muokkaava ja tallentava henkilö.

laakadia

Laakadia on yksittäin erilliseen kasettiin pakattava ja kuvattava dia. Yleisimmät mitat ovat 9 x 12 cm, 4" x 5" ja 5" x 7".

laakapainokuva

Laakapainokuvan painamiseen käytetyn laatan pinta on tasainen, mutta painomusteen tarttumisen tiettyihin laatan osiin on eri tavoin estetty.

maataide

1960-luvulla syntynyt ympäristötaiteen alalaji, jossa maisemasta tai maaperästä muotoillaan taideteos.

mediataide

Mediataiteeksi luokitellaan monenlaisia mediateknologiaa käyttäviä taideteoksia perinteisemmästä äänitaiteesta monimutkaisiin sosiaalisen median verkostoaktiviteetteihin. Mediataiteessa on kysymys taiteesta, jossa erilaisella mediateknologialla on sekä teoksen tekemisen ja tuottamisen että esittämisen ja vastaanottamisen osalta keskeinen, huomattava merkitys.

metatieto / metadata / liitännäistieto / kuvailutieto

Metatieto on kohdettaan kuvailevaa tai määrittävää tietoa. Sen avulla voidaan tehostaa kohdetiedon käyttöä erilaisissa tiedontallennusjärjestelmissä. Taidekokoelmassa tavallisinta metatietoa ovat taideteosten

luettelointitiedot. Erilaiset tiedontallennusjärjestelmät tuottavat tämän lisäksi kokoelmätietoon liittyvää teknistä metatietoa, esimerkiksi tallennettujen tiedostojen nimet tai tiedostojen koot ja säilytyspaikat.

Teknistä metatietoa syntyy myös automaattisesti digitaalista kuvaa luotaessa, esim. digitaalikameroissa kuvan exif-tiedostoon (tekstitiedosto kuvatiedoston yhteydessä) tallentuu tietoja kameran asetuksista, käytetyistä kuvausarvoista ja kuvausajankohdasta. Exif-tietoja voidaan lukea kuvankäsittelyohjelmissä sekä joissakin selaimissa. Kuvatiedostoa täydentävää ja tiedostojen hallintaa helpottavaa tekstitiedostoa voidaan luoda myös IPTC Core-lomakkeella, esim. hakusanoja, copyright-tietoja.

mobiilielokuva

Elokuva, jota katsotaan mobiililaitteesta, kuten matkapuhelimesta.

moniosainen taideteos

Taideteos on moniosainen kun siinä on kaksi tai useampi toisistaan irrotettavaa osaa. Joillekin moniosaisille teostyypeille on omat vakiintuneet nimensä: kaksiosainen maalaus (diptyyppi), kolmiosainen maalaus (triptyyppi), moniosainen maalaus (yli 3 osaa) sekä moniosainen teos (*tilateos, installaatio*).

monumentaalimaalaus tai -veistos

Tiettyyn paikkaan tehty, usein suurikokoinen maalaus tai veistos.

multimediateos

Jollekin formaatille (CD-rom, CD-I, DVD) tallennettu itsenäinen epälineaarinen taideteos, jonka käyttämisessä on tietokoneella tehdyillä valinnoilla keskeinen osa.

multippeli

Modernin taiteen yhteydessä käytetty termi, joka tarkoittaa monistettua taideteosta. Sillä voidaan tarkoittaa sarjallista taidetta tai yksittäisen taideteoksen monistamista.

multivisio

Itsenäinen taideteos, jossa käytetään lähinnä valokuvia, videoita ja ääntä muodostamaan yhdelle tai useammalle katselupinnalle kokonainen audiovisuaalinen lineaarinen kokonaisuus.

nimeämätön

Nimettömät teokset merkitään termillä *nimeämätön*.

ohjelmistotaide

Taideteos, jonka välineenä on tietokoneohjelmalla tuotettu algoritminen koodi ja aiheena ohjelmistojen kulttuuriset ja sosiaaliset kytkennät. Ohjelmistotaiteen lähtökohtana eivät ole tavallisen ohjelmistotuotannon käytännönläheiset tarpeet, vaan kohteena ovat esimerkiksi ohjelmistoihin liittyvä käsitteellinen tarkastelu, estetiikka, digitaalinen kulttuuriperintö ja media-aktivismi. Myös tietokanta voidaan esittää taide-teoksen muodossa.

ontologia

tietojenkäsittelytieteessä ja informaatiotutkimuksessa ontologia tarkoittaa tietokoneen tulkittavassa muodossa olevaa käsitteistöä, useimmiten asiasanastoa tai muuta hierarkkisesti järjestettyä luokitusjärjestelmää. Ontologian rakenteessa ja toteutuksessa on perinteisestä asiasanastosta tai luokitusjärjestelmästä poiketen otettu huomioon tietokoneiden tarpeet määrittelemällä mukana olevat käsitteet ja niiden väliset suhteet tietokoneen näkökulmasta riittävän yksiselitteisesti.

pendantti

Toinen kahdesta taideteoksesta, jotka on tarkoitettu esitettäväksi yhdessä.

piirustus

Piirustus on pääosin viivaan perustuva kuva, joka on tehty väri- tai lyijykynällä ja/tai hiilellä, musteella, öljyllä, vesivärillä, guassilla, pastellilla, liidulla, akryylillä jne. pohjalle, joka yleensä on paperia tai ohutta kartonkia.

ppi

Pikseliresoluutio (ppi) ilmoittaa digikuvan pikselien määrän tuumalla.

prosenttitaide

Taiteen hankintamuoto, jossa tulevat taidehankinnat huomioidaan julkisessa rakentamisessa suunnittelu- ja toteutusvaiheessa varaamalla tietty prosenttiosuus rakennuskustannuksista kohteeseen tuleviin julkisten taideteosten hankintakuluihin.

provenienssi

Teoksen omistushistoria, jossa mainitaan teoksen aikaisemmat omistajat ja haltijat kronologisessa järjestyksessä varhaisimmasta omistajasta tuoreimpaan.

pääluokka

Pääluokka kuvaa teosta sen yleisnimityksellä, kuten *maalaus*, *valokuva*, *esine-teos*. Teoksella voi olla vain yksi pääluokka, joka ensisijaisesti valitaan ohjeen sanalistasta.

raw-kuva

Digikameroiden kennot kuvaavat kuvat käsittelemättöminä raw-tiedostoksi. Raw-kuva on kameran CCD-kennon tuottama raakakuvainformaatio: käsittelemätön ja pakkaamaton. Raakakuvainformaatiota muokataan näkyväksi ja käyttökelpoiseksi kuvaksi joko kameran automaatiikalla tai erillisellä kuvankäsittelyohjelmalla. Tässä säätötyössä esim. kuvan pieni alivalotus voidaan yleensä helposti korjata. Raw-kuvatiedostot ovat kameravalmistajariippuvaisia, joten pitkäaikaissäilytys aiheuttaa ongelmia. Raw-tiedoston arkistoinnissa voi käyttää mm. Adobe DNG-tallennusmuotoa.

RGB-värimalli

Väriavaruus, jossa värejä muodostetaan yhdistelemällä punaisen, vihreän ja sinisen värejä valonlähteitä. Tiedonkäsittelyssä ja digitaalika-meroissa kuvatiedostoja käsitellään ja tallennetaan yleensä RGB-väritilassa. Tämä on ns. *additiivinen värijärjestelmä*.

reprokuvaus

Tarkoittaa kopiointia valokuvaamalla.

restaurointi

Toimenpiteet, joilla vaikutetaan kohteen esteettiseen ulkonäköön.

sisällönkuvailu

Sisällönkuvailussa teoksen visuaalinen olemus tai sen kuvalliset elementit kuvaillaan sanallisesti luokitusten, asiasanoituksen tai vapaamuotoisen tekstin avulla.

skannattu kuva, skannaaja, skannaus

Skannaamalla tuotettu digikuva. Skannauksen originaalina voi olla esim. dia, valokuva- tai grafiikan vedos.

suhdeteos

kertoo taideteoksen suhteesta toiseen taideteokseen. Käsitteen avulla määritetään taideteoksen suhteita muihin tunnettuihin taideteoksiin. Esimerkiksi teos, jonka luonnos kuvailtava teos on. Tai valokuva, jonka status on auktorisoitu dokumentti ja suhdeteos on esitys X. Auktorisoidun dokumentin suhdeteoksia voivat olla performanssi, prosessi, esitys, postitaideteos, aikateos, ympäristötaiteen teoksen jne., toisin sanoen katoava taide dokumenttimuodossa.

syväpainokuva

Syväpainokuvan painolaattaan on syövytetty erisyyvisiä koloja, joihin painomustetta hierotaan ja joista muste siirretään prässillä painomateriaalille.

taideteollisuusesine

Osittain tai kokonaan koneellisesti suunniteltu ja valmistettu käyttö- tai koriste-esine, usein sarjatuotantona valmistettu. Esimerkiksi tekstiili-, keramiikka- tai lasiesine merkitään pääluokan taideteollisuusesine alle silloin kun kyse on käyttö- tai koriste-esineestä. Taiteeksi luokiteltavat uniikkiesineet tulee sijoittaa pääluokkien veistos/maalaukset/grafiikka/jne alle.

tapaan / mukaan

Kun taiteilija on tuntematon, voidaan käyttää termejä *tapaan* tai *mukaan* nimitietojen yhteydessä. **Mukaan**-termiä käytetään kun taideteos on kopio tai todennäköinen kopio kyseisen taiteilijan teoksesta. **Tapaan**-termiä käytetään kun taideteos mukailee kyseisen taiteilijan teoksia tai kädenjälkeä, mutta ei ole suora kopio.

tiff / tif

Tiedostomuoto, jota käytetään yleisesti pitkäaikaisessa tiedontalennuksessa ja julkaisemisessa. Tiff-tallennusmuoto ei hävitä informaatiota kuten *jpg*. Formaatti on laajasti tuettu niin kuvankäsittely-, taitto- kuin tekstinkäsittelyohjelmissakin. Tiedostopäätteen nimi on lyhenne sanoista *Tagged Image File Format*.

tilataide

Rajattuun, rakennettuun ympäristöön toteutettu taideteos. Katso myös *installaatio, maataide, ympäristötaide*.

tunnistokuva

Nimitystä käytetään kun digitaalinen kuva halutaan merkitä heikkolaa-tuiseksi (huonot valaistusolosuhteet, pieni tiedostonkoko tms.). Tunnistokuva on tarkoitettu selailukäyttöön, ei paino- tai tulostuskäyttöön.

teoksen funktio

Funktio kertoo sen mitä käyttötarkoitusta varten teos on tehty.

teoksen status

Status on yhteys toiseen teokseen, esimerkiksi luonnos, kopio, toisinto, fragmentti, jälkivalos, jälkituotanto tai auktorisoitu dokumentti.

ulkoteokset

Ulkoteoksiin kuuluvat kaikki ulkoilmaan sijoitetut taideteokset kuten ulkoveistokset, ulkoseinämaalaukset ja ympäristötaide, myös historialliset muistomerkit.

valokuva

Valokuva on tuotettu valotuksen ja kehityksen kautta valolle herkälle materiaalille. (toisin kuin fotomekaaniset vedokset, jotka ovat painettu- ja ei-valoherkille materiaaleille painolaattojen avulla, tai tulosteet [muut kuin valokuvatulosteet], jotka on eri tavoin siirretty ei-valoherkille materiaaleille tulostimien kautta)

valokuvavedos

Valmistetaan joko valottamalla valokuva suoraan valolle herkälle vedostusmateriaalille tai vedostamalla kuva negatiivista tai digitaalisesta tiedostosta valolle herkälle materiaalille.

verkkoteos

Erilaisia lähinnä internetiin tarkoitettuja ohjelmia (tavallisimmin selainohjelmia, kuten Netscape, Internet Explorer) hyväkseen käyttävä itsenäinen taideteos, jota käytetään tietoverkon kautta. Teokset voivat olla navigoitavia multimediateoksia tai kolmiulotteisia sivuja tuottavia selainsovelluksia (VRML-selaimet) apuna käyttäen luotuja kolmiulotteisia tiloja.

videonauhateos

Erilaisille videoformaateille (Betacam, U-matic, laserdisc, VHS, DVD jne.) tallennettu ja sen kautta esitettäväksi tarkoitettu lineaarinen, itsenäinen teos. Näitä teoksia kutsutaan videotaideteeksi erotukseksi kokeellista elokuvasta tai taidedokumenteista. Videotaideteoksia esitetään joko itsenäisesti videoesityksinä televisiomonitorista tai projisoituna videoprojektorilla kankaalle tai television välityksellä.

virtuaalitodellisuus / keinotodellisuus

myös muodossa keinotodellisuus. Termillä tarkoitetaan mediainstallaatioita ja -tiloja, joissa tietokoneella tuotettu kolmiulotteinen kuvatila tuotetaan katsojalle siten että hän kokee olevansa kuvan sisällä (immersiivinen 3D-kuvatodellisuus). VT-tiloja voidaan kokeilla niin sanotun VT-kypärän tai -lasien kautta, jolloin stereokuva tuotetaan suoraan silmien eteen sijoitettujen monitorien kautta tai cave-installaatioilla käyttäen kolmea tai useampaa projisointipintaa, joiden kuvatilan sisällä ihmiset voivat seisoa, liikkua tai liikuttaa tilassa olevia kuvaobjekteja. Tilaan on luotu usein myös kolmiulotteinen äänimaailma. VT-taideteokset virtuaalitodellisuustekniikoita käyttäen toteutettuja itsenäisiä teoksia. Kieli-toimisto suosittaa käsitteitä keinotodellisuus tai tekotodellisuus, mutta mediakulttuurin parissa työskentelevät puhuvat virtuaalitodellisuudesta alan kansainvälisen käytännön mukaisesti.

värivalokuva

Voidaan jakaa kahteen alaluokkaan *additiiviset* (RGB) ja *subtraktiiviset* (CMY) värivalokuvat. *Additiiviset* värikuvat (yleensä vanhat kuvatyypit) ovat aina dioja, eli niitä on katsottava runsaan valon tullessa kuvan läpi. *Subtraktiiviset* kuvat sisältävät koottavat värikuvat (hyvin vanhat kuvatyypit) sekä kolmikerrospakkausvärikuvat (mm. useimmat modernit värinegatiivit, -diat ja -vedokset).

ympäristötaide

Ympäristötaiteessa taideteos ja sen ympäristö tai teosta ympäröivä tila muodostavat kokonaisuuden. Teoksen tarkoituksena on muodostaa tilataidetta kokonaisvaltaisempi suhde luontoon tai ihmisen luomaan ympäristöön. Kts. myös maataide, tilataide.

Lähteet: kirjallisuus ja linkit

Lähteisiin on koottu materiaalia, josta löytyvät sekä keskeinen kirjallisuus että linkkilista tukemaan suomalaisten taidemuseoiden luettelointityötä. Museoesineiden luetteloinnista ja kokoelmien hallinnasta on julkaistu lisäksi useita lähinnä englanninkielisiä oppikirjoja.

Luetteloinnin perusteita opetetaan yliopistoissa (museologian oppiaine). Museoesineiden luettelointiin liittyvää, ammattilaisille suunnattua yleisempää koulutusta tarjoaa mm. Suomen museoliitto, joka järjestää vuosittain erilaisia kursseja myös luettelointiin liittyen. Näiden toimijoiden kotisivuja kannattaa siis seurata ja tutustua siellä ajankohtaiseen tarjontaan.

Pääosa koulutuksista, tuesta ja tekniikkasidonnaisesta ohjeistuksesta kanavoituu luettelointiohjelmia tarjoavien toimittajien kautta, joita ovat mm. Valtion taidemuseo ja Museovirasto. Kotisivuilta löytyvät myös heidän tarjoamansa palvelut ja tarkemmat työskentelyohjeet.

Kirjallisuus

Ambrose, Timothy and Paine, Crispin, 2006. *Museum Basics*. 2nd Edition. Routledge, London, New York.

Care of collections. Edited by Simon Knell. Routledge, London, 1994. Leicester Readers in Museum Studies.

Collections management. Edited by Anne Fahy. Routledge, London, 1995. Leicester Readers in Museum Studies.

Heinonen, Jouko ja Lahti, Markku, 2001. *Museologian perusteet*. 3. uudistettu painos. Suomen museoliiton julkaisuja 49.

Huikuri, Tanja. *Vanhojen tekstiilien vaurioiden terminologiaa*. Opinnäyte Metropolia Ammattikorkeakoulu 2009.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-200905192961>

Hämäläinen Tuula 2003. *Taiteen lahja. Taidemuseon kokoelmiin liitetyistä testamentti-, lahjoitus- ja talletusehdoista*. Toimittaja Helka Ketonen, Valtion taidemuseo, Taidemuseoalan kehittämissyksikkö KEHYS, Museotyöntekijän käsikirjasto 1. www.fng.fi

Museotyön eettiset säännöt, ICOM, suomenkielinen käännös 2005. <http://finland.icom.museum/etiikka.html>

Nurminen, Siukku, *Taideteosten korvattavuus nykytaiteessa*. Opinnäyte Metropolia Ammattikorkeakoulu 2009.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-200906093814>

Opas. Paikallismuseon hoito 2005, toim. Mirva Mattila, Marianna Kaukonen, Ulla Salmela, Museovirasto, Helsinki.

Ohjenuora: museotyön eettiset periaatteet. Työryhmä: Marketta Tamminen et al. ICOM, Suomen osasto ry, Helsinki, 1989.

Robbins, Nina, *Kirkon taideartaisten hoito-opas – maalaukset, maalatut puuveistokset ja maalatut puuesineet*. Opinnäyte EVTEK-Ammattikorkeakoulu 2008.

Teesejä kokoelmanhoidosta. Konservattorin näkökulma 2007. Toimittajat Kirsti Harva ja Päivi Rajakari, Valtion taidemuseo, Taidemuseoalan kehittämissyksikkö KEHYS, Museotyöntekijän käsikirjasto 5.
www.fng.fi

Linkit

American Institute for Conservation of Historic and Artistic Works
<http://www.conservation-us.org>

Digiwiki, digitoinnin ja pitkäaikaissäilyttämisen verkkopalvelu
www.digiwiki.fi

Iconclass
www.iconclass.nl

Museoalan asiasanasto (MASA)
www.nba.fi/fi/masaetusivu

Muusa-palvelun kotisivut, Valtion taidemuseo
www.muusa.net/cms/index.php?2.o_Muusa

Museotietojärjestelmä Musketin kotisivut, Museovirasto
www.nba.fi/fi/muskettieesittely

Negatiivien säilytys. Säilytysolosuhteet, materiaalit ja käsittely. Kuvien päivät 9.11.2007, Museokeskus Vapriikki
www.fmp.fi/fmp_fi/muvieras/konser/negatiivien_sailytys.pdf

Opetusministeriö, tekijänoikeus
www.minedu.fi/OPM/Tekijaenoikeus/

Pohjoismainen konservattoriliitto, Suomen osasto
www.konservaattoriliitto.fi/

SEPIADES. Recommendations for cataloguing photographic collections:
www.knaw.nl/ecpa/publ/pdf/2710.pdf

Smithsonian Institution, Museum Conservation Institute

<http://www.si.edu/mci/>

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran julkaisema KULA – Kulttuurien tutkimuksen asiasanasto

www.finlit.fi/kula/opastus_kula.htm

Suomen Museoliitto: koulutuspalvelut

www.museoliitto.fi/koulutus

Suomen taiteilijaseura, Verkkomatrikkeli

www.kuvataiteilijamatrikkeli.fi

Valokuvan digitointiohjeistus. SEPIA – Safeguarding European Photographic Images for Access – II asiantuntijakokous, Pariisi 25.–26.1.2000. Loppupäätelmät ja suositukset.

www.valokuvataiteenmuseo.fi/fi/tietopalvelu/digitointi

Yleinen suomalainen asiasanasto (YSA) ja sen VESA-verkkoversio

<http://vesa.lib.helsinki.fi/>

Kirjoittajat

Luettelointiohjeen kirjoitusprojektissa 2009–2010 ovat olleet mukana Valtion taidemuseon (VTM) henkilökunnasta:

Riitta Autere, atk-suunnittelija, Tietohallinto, Muusa-palvelu
Helka Ketonen, erikoisasiantuntija, KEHYS
Maritta Mellais, amanuenssi, Kuvataiteen keskusarkisto KKA
Susanna Sämskilähti, tutkija, Kuvataiteen keskusarkisto KKA
Päivi Ukkonen, vastaava konservaattori/vs. atk-suunnittelija, Muusa-palvelu
Raija Vuorinen, museoassistentti, kokoelmatiedot, Ateneum

kommentteja ja tukea ovat lisäksi antaneet:

Eija Aarnio, amanuenssi, Kiasma
Claudia de Brün. vs. palveluesimies, Sinebrychoffin taidemuseo
Leevi Haapala, amanuenssi, Kiasma
Kirsi Halkola, kuvankäsittelijä, Kuvataiteen keskusarkisto KKA
Kirsti Harva, johtava konservaattori, Konservointilaitos, VTM
Tuula Hämäläinen, lakimies, VTM
Anne Isomursu, erikoistutkija, Suomen valokuvataiteen museo
Riitta Koskivirta, vastaava konservaattori, Suomen valokuvataiteen museo
Reetta Kuojärvi-Närhi, amanuenssi, Sinebrychoffin taidemuseo
Pirje Mykkänen, valokuvaaja, Kuvataiteen keskusarkisto KKA
Veikko Pakkanen, amanuenssi, Kuvataiteen keskusarkisto KKA
Susanna Pettersson, Kehitysjohdaja, KEHYS
Perttu Rastas, erikoissuunnittelija, Kuvataiteen keskusarkisto KKA
Henni Reijonen, konservaattori, Konservointilaitos, VTM

Luettelointiohjeen kirjoitustyön lähtökohtana on käytetty

Valtion taidemuseon luettelointiohjeiden aikaisempia versioita,
Vati- ja Muusa-kokoelmahallintajärjestelmien ohjeita:

Vati. Valtion taidemuseon taideteosrekisteri. Luettelointiohjeet, toim. Erkki Anttonen, 1998.

Muusa. Luettelointiohje / Teosluettelointi, versio 0.2 / 3.1.2006 Elina Heikka.

Museotyöntekijän käsikirja

MUSEOTYÖNTEKIJÄN KÄSIKIRJASTO Julkaisujen teemat liittyvät jokapäiväiseen museotyöhön ja museoammatin vaatimiin uusiin taitoihin ja osa-alueisiin sekä teoreettisella että käytännön tasolla. Käsikirjasto julkaistaan painettuna sekä PDF-versiona Valtion taide-museon verkkosivuilla www.fng.fi.

Museotyöntekijän käsikirjasto

ISSN 1458-8153

Kehittäminen ja yhteiskuntasuhteet KEHYS

Valtion taidemuseo

Kaivokatu 2

FI-00100 Helsinki

Puhelin (09) 173 361

Kehittäminen ja yhteiskuntasuhteet KEHYS

VALTION TAIDEMUSEO